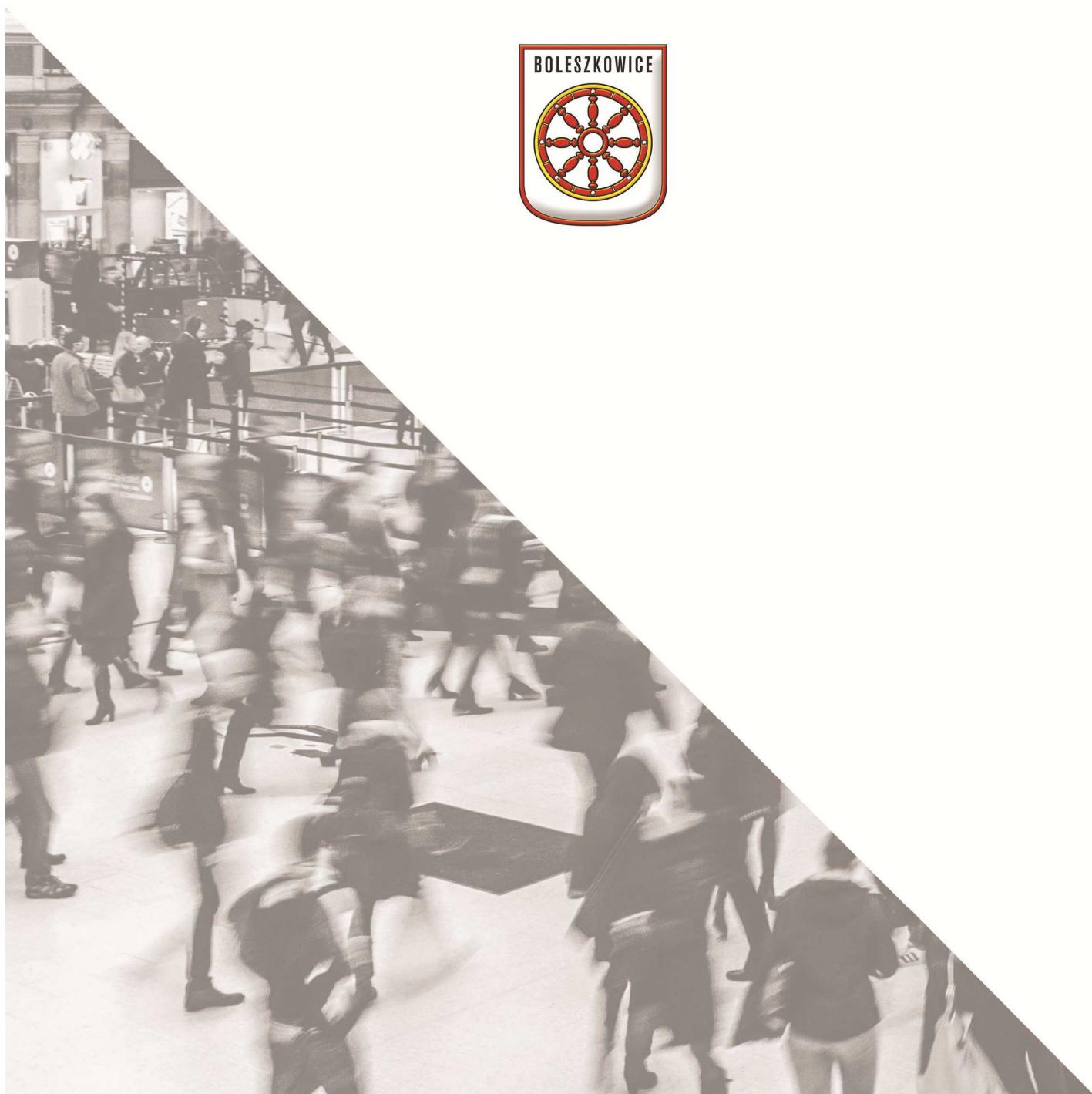

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Boleszkowice na lata 2018-2023

Spis treści

I. Wstęp	3
II. Charakterystyka Gminy Boleszkowice.....	4
Potencjał społeczny, kulturowy i przyrodniczy	5
Demografia: procesy ludnościowe	6
Bezrobocie i rynek pracy	9
Pomoc społeczna.....	14
Uwarunkowania gospodarcze	18
Zjawisko wykluczenia społecznego w Gminie Boleszkowice.....	19
Piramida problemów społecznych	20
III. Spójność z dokumentami strategicznymi	22
IV. Cele	23
Uszczegółowienie problemów społecznych w kontekście celów	24
Wdrażanie celów Strategii.....	28
V. Analiza SWOT	30
VI. Misja i wizja	31
VII. Kierunki interwencji	32
VIII. Monitoring i ewaluacja.....	33
Spis tabel	34
Spis wykresów.....	34
Spis schematów	34

I. Wstęp

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Boleszkowice na lata 2018 - 2023 wyznacza główne działania dla samorządu i mieszkańców w celu poprawy funkcjonowania Gminy pod względem społecznym, który rzutuje na sferę ekonomiczną, demograficzną i gospodarczą. Ponadto prezentowana Strategia ma na celu ograniczenie lub eliminację problemów społecznych na terytorium Gminy. Będzie to zatem taki kierunek działań, który pozwoli zminimalizować negatywne skutki zmian zachodzących w społeczeństwie.

Sztandarowe działania ukierunkowane są zatem na poprawę jakości życia mieszkańców, wzmocnienie spójności społecznej, wyrównywanie szans oraz wzmacnianie kapitału społecznego i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu. W celu dokładnego przygotowania się do osiągnięcia wytyczonych celów konieczne jest przybliżenie spójnych definicji kierujących działania dla Gminy Boleszkowice.

Jakość życia to spostrzeganie przez jednostkę jej pozycji w kontekście kultury i systemów wartości akceptowanych przez społeczeństwo w relacji do jej celów życiowych, oczekiwań, zainteresowań. Definicja ta uwzględnia zatem perspektywę subiektywną, gdzie jednostka określa jakość swojego życia, odnosząc się do formułowanych przez siebie ocen. Odnosi się także do społeczno-kulturowych uwarunkowań podczas dokonywania ocen, natomiast postrzeganie i ocena własnej sytuacji życiowej zazwyczaj dokonywana jest w kontekście podzielanych i przekazywanych społecznie wartości i norm, co wynika z miejsca zajmowanego przez jednostkę w strukturze społecznej oraz jej grupy odniesienia. Definicja ta uwzględnia również wielowymiarowość jakości życia, aby można było dokonać kompleksowej oceny jakości życia¹.

Kolejny kluczowy element to spójność społeczna, która oznacza możliwości społeczeństwa do zapewnienia dostatku wszystkim swoim członkom, poprzez minimalizowanie różnic i unikania rozwarstwienia. Należy zadbać o brak wyraźnych podziałów wzmagających podejrzliwość i zaciekłość między grupami społecznymi. Koresponduje to z równością szans czyli równością praw dla każdego, bez szufladkowania, oceniania, stereotypizowania, obaw. Równość szans zapewnia efektywną samorealizację: kształcenie, zatrudnienie, możliwości rozwoju, nabywania pozytywnych postaw i nawyków, wiary we własne siły.

Kapitał społeczny to bardzo ważny zasób w postaci lokalnego potencjału zaufania, lojalności, a przede wszystkim solidarności, która pozwala na realne współdziałanie. Kapitał społeczny to swoista sieć istniejących w danej grupie społecznych relacji pozwalających na współdziałanie jednostek we wspólnym interesie, a także rozwijania pomiędzy nimi kooperacji.

¹ Quality of Life Group działająca w ramach Światowej Organizacji Zdrowia (WHOQOL Group, 1994)

Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu to nic innego, jak dążenie do umożliwienia jednostce wypełniania ról społecznych oraz nawiązywania relacji społecznych. To także pełne korzystanie z dóbr publicznych i infrastruktury społecznej i zdobywanie dochodów.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest podstawowym instrumentem zarządzania w aspekcie społecznych uwarunkowań na terenie Gminy Boleszkowice, ponieważ zawiera cele długoterminowe, odpowiadające generalnym kierunkom działania. Jest to więc praktyczny dokument dla władz samorządowych, instytucji i samych mieszkańców, stanowiący kierunkowskaz do dalszych działań.

II. Charakterystyka Gminy Boleszkowice

Gmina Boleszkowice leży w południowo-zachodniej części województwa zachodniopomorskiego w powiecie myśliborskim w odległości 100 km na południe od Szczecina i 50 km na północny zachód od Gorzowa Wlkp. Teren gminy przecina droga krajowa nr 31 łącząca Szczecin z Kostrzynem oraz linia kolejowa Kostrzyn – Szczecin, będąca jedną z dwóch magistrali węglowych prowadzących ze Śląska do Szczecina i Świnoujścia.

Boleszkowice graniczą od wschodu z gminą Dębno (powiat myśliborski), od północnego zachodu z gminą Mieszkowice (powiat gryfiński), a od południa z miastem Kostrzyn. Południowa granica gminy jest jednocześnie granicą województw zachodniopomorskiego i lubuskiego. Południowo-zachodnia granica przebiega wzdłuż rzeki Odry i jest jednocześnie granicą państwową z Republiką Federalną Niemiec. W sąsiednich gminach funkcjonują 3 przejścia graniczne, obsługujące zarówno ruch towarowy i osobowy.

Położenie Gminy Boleszkowice stwarza dogodne warunki na wzmacnianie kontaktów z Niemcami, co może pozytywnie wpływać na rozwój gminy pod względem zarówno gospodarczym jaki i społecznym.²

² Folder Gminy Boleszkowice 2017

Mapa 1 Mapa ogólna obszaru gminy

Źródło: Google Maps

Potencjał społeczny, kulturowy i przyrodniczy

Gmina Boleszkowice posiada bogatą historię, kultywowaną przez mieszkańców oraz lokalne stowarzyszenia. Organizowane są cykliczne wydarzenia z wykorzystującą potencjał historyczny tego miejsca. Ponadto pod względem przyrodniczym Gmina Boleszkowice posiada wiele terenów zielonych, gdzie żyją wyjątkowe gatunki zwierząt (wilk, bielik, rybitwa rzeczna, rybitwa biała czelna, ostrygojad). Teren gminy charakteryzuje się krajobrazem naturalnym, przepływa rzeka Odra i jej prawy dopływ - Myśl, idealnie ukształtowany do spływów kajakowych. Gmina mieści się na obszarze objętym programem „Natura 2000”.

Na terenie Gminy Boleszkowice działają następujące organizacje i instytucje: Związek Koła Terenowego Sybiraków w Boleszkowicach, Koło Gospodyń Wiejskich „Gospodarski Krąg” w Boleszkowicach, Ochotnicza Straż Pożarna (Boleszkowice, Namyslin, Chwarszczany, Gudzisz), Stowarzyszenie Klub Sportowy "Chrobry" Boleszkowice, Stowarzyszenie Szlak Templariuszy w Chwarszczanach, Grupa Odtwórstwa Historycznego "Komandoria Chwarszczany", Stowarzyszenie "Nasz Gudzisz", Stowarzyszenie Kobiety Kreatywne w Wysokiej, Stowarzyszenie KS „Kenkyona Deshi” w Gudziszu. Obecność tych organizacji jest pozytywną przesłanką, która dowodzi, że społeczność lokalna jest dobrze zorganizowana i stale wzmacniane są więzi społeczne na obszarze Gminy Boleszkowice. W efekcie podtrzymywany oraz przekazywany jest kapitał społeczny i kapitał kulturowy. Podejmowane są także działania aktywizujące mieszkańców oraz przyciągające turystów oraz promujące Gminę Boleszkowice, jak np. wydarzenia związane ze Szlakiem Templariuszy, który przebiega przez gminę. Dodatkowo organizowane wydarzenia sportowe, np. biegi, pikniki rodzinne, warsztaty rzemiosła rycerskiego pozwalające na integrację społeczną.

Gmina ma charakter rolniczo-leśny, sprzyjający turystyce pieszej i rowerowej. Są tam szlaki turystyczne: „Szlak Historii Zabytków”; „Szlak Templariuszy”; Szlak rowerowy „Z biegiem Myśli”; Szlak rowerowy „Zielona Odra”; Spływ kajakowy na rzece Myśli (szlak nr 220).

Gmina posiada obszary i obiekty godne zachowania i ochrony, są to: Park Krajobrazowy „Ujście Warty”, rezerwat przyrody „Cisy Boleszkowice”; obszar chronionego krajobrazu „A” Dębno-Gorzów; zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Porzecze”, użytek ekologiczny „Torfowisko Gudzisz”. Na terenie gminy Boleszkowice są także trzy obiekty objęto ochroną jako pomniki przyrody: dąb szypułkowy, lipa drobnolistna - o obwodzie 450 cm, dwa granitowe głazy narzutowe oraz starodrzewia, czyli potężne dęby, których pozostało obecnie 4. Na terenie gminy występują również 3 strefy ochronne bociana czarnego, 2 strefy ochronne kani rdzewnej, 2 strefy ochronne bielika.³ Tereny przyrodnicze są sporym atutem gminy.

Demografia: procesy ludnościowe

W Gminie Boleszkowice wg stanu za rok 2017 zamieszkiwało 2866 osób. Struktura demograficzna Gminy Boleszkowice wskazuje, że z każdym rokiem maleje liczba osób w wieku przedprodukcyjnym, co zgodne jest z tendencją ogólnopolską. Należy jednak podkreślić, że liczba ta nie jest niepokojąca, ponieważ na przestrzeni 6 lat objętych analizą zmalała o 62 osoby. Podobnie ma się liczba osób w wieku produkcyjnym, w perspektywie sześciu ostatnich lat jest to zmniejszenie liczby osób z tej kategorii o 58. Zjawisko to zasygnalizowane było także w Strategii Rozwoju Gminy Boleszkowice⁴. Wzrost odsetka osób w wieku poprodukcyjnym również nie jest bardzo duży, albowiem w roku 2016 w stosunku do roku 2011 liczba ta wzrosła o 57 osób, jednak wiąże się z koniecznością zaspokajania potrzeb grupy seniorów.

Wykres 1 Struktura demograficzna mieszkańców Gminy Boleszkowice

Lata	Liczba mieszkańców ogółem	Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym		Liczba osób w wieku produkcyjnym		Liczba osób w wieku poprodukcyjnym	
		%	Liczba	%	Liczba	%	Liczba
2011	2 955	20,27	599	65,75	1 943	13,97	413
2012	2 930	19,28	565	66,11	1 937	14,6	428
2013	2 937	18,79	552	66,05	1 940	15,15	445
2014	2 912	18,88	550	65,79	1 916	15,31	446
2015	2 900	18,65	541	66,06	1 916	15,27	443
2016	2 892	18,57	537	65,18	1 885	16,25	470

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

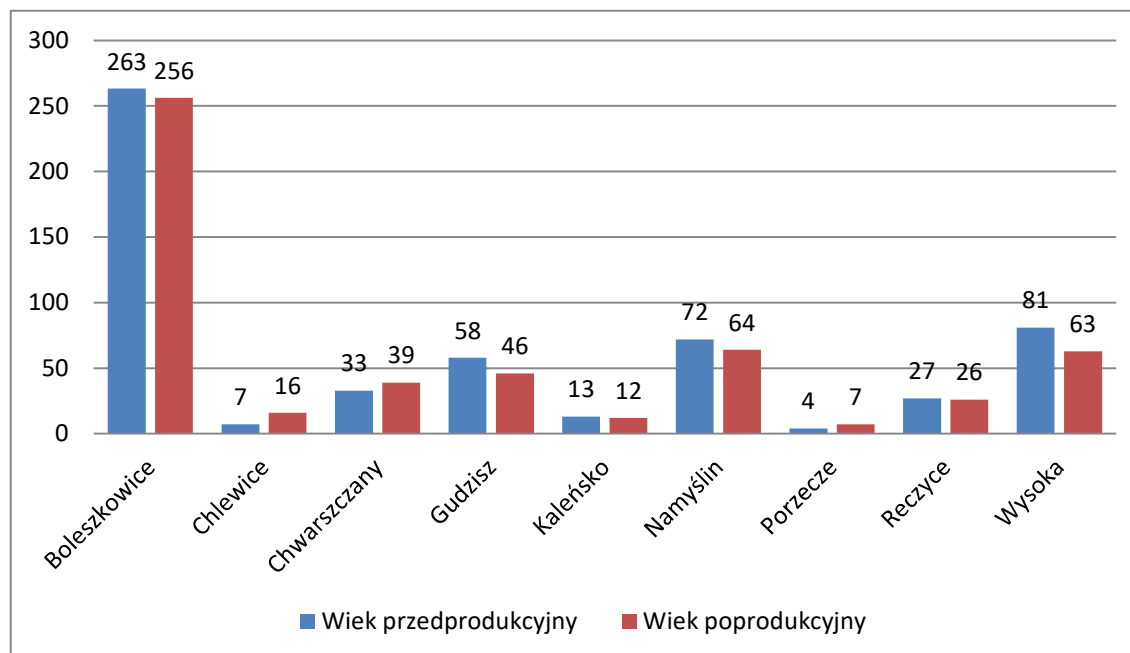
³ <https://boleszkowice.pl/strony/menu/39.dhtml>

⁴ Strategia Rozwoju Gminy Boleszkowice Na Lata 2016 - 2024

Niewielka przewaga osób w wieku przedprodukcyjnym występuje w sołectwach: Boleszkowice, Gudziisz, Kaleńsko, Namyślin, Reczyce, Wysoka. Nadwyżka ta sygnalizuje ważny problem społeczny. Osoby będące obecnie w wieku przedprodukcyjnym za kilka lat zasilą grupę osób w wieku produkcyjnym, więc bardzo istotne jest, by zapewnić gminie rozwój, a tym osobom potencjalne miejsca pracy. Jest to niezbędne, aby osoby te nie stały się prawdopodobnymi bezrobotnymi lub osobami wykluczonymi społecznie. W przypadku ludzi młodych ma to podwójne znaczenie, ponieważ będą oni podejmować swoje pierwsze prace zawodowe, więc ważne jest, by spotykały się z dobrymi wzorcami uczącymi ich aktywności zawodowej, nie zaś bierności i bezradności na rynku pracy. W Porzeczu oraz Chwarszczanach natomiast mamy do czynienia z przewagą liczby osób w wieku poprodukcyjnym, co podtrzymuje trend społeczeństwa starzejącego się.

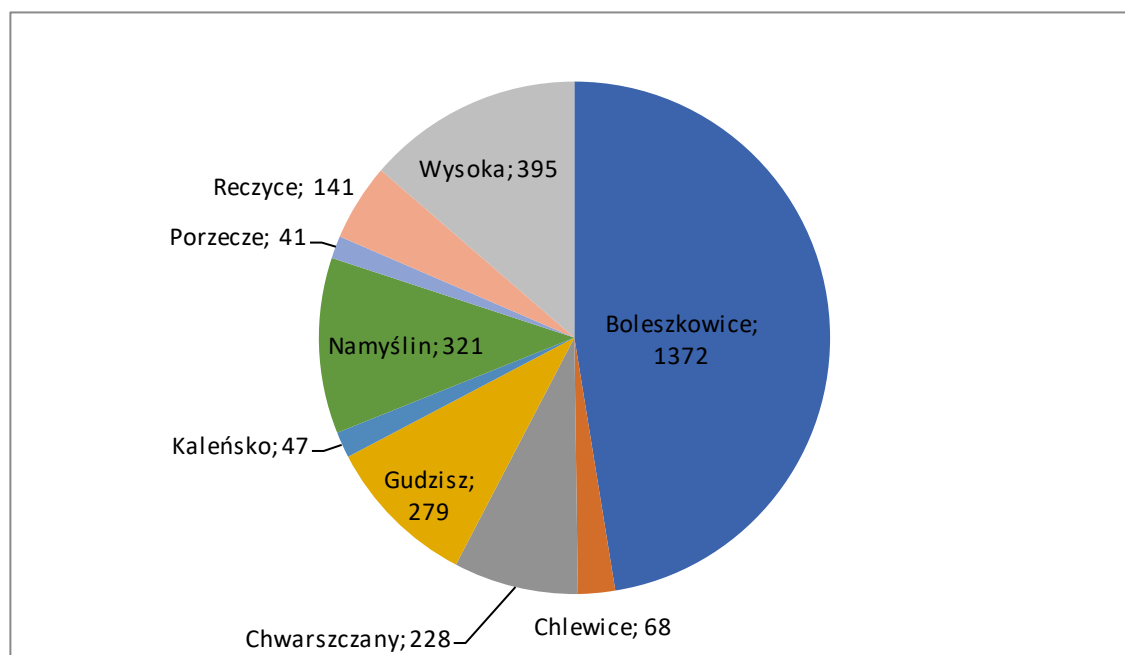
Wykres 2 Liczba ludności w poszczególnych sołectwach Gminy Boleszkowice pod względem wieku przedprodukcyjnego i poprodukcyjnego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Pod względem liczby ludności poszczególnych sołectw Gminy Boleszkowice najliczniejszym ośrodkiem są Boleszkowice, Wysoka oraz Namyślin. Najmniejsze zaś jednostki to Porzecze, Kaleńsko i Chlewice. Dokładną liczbę mieszkańców prezentuje poniższy wykres.

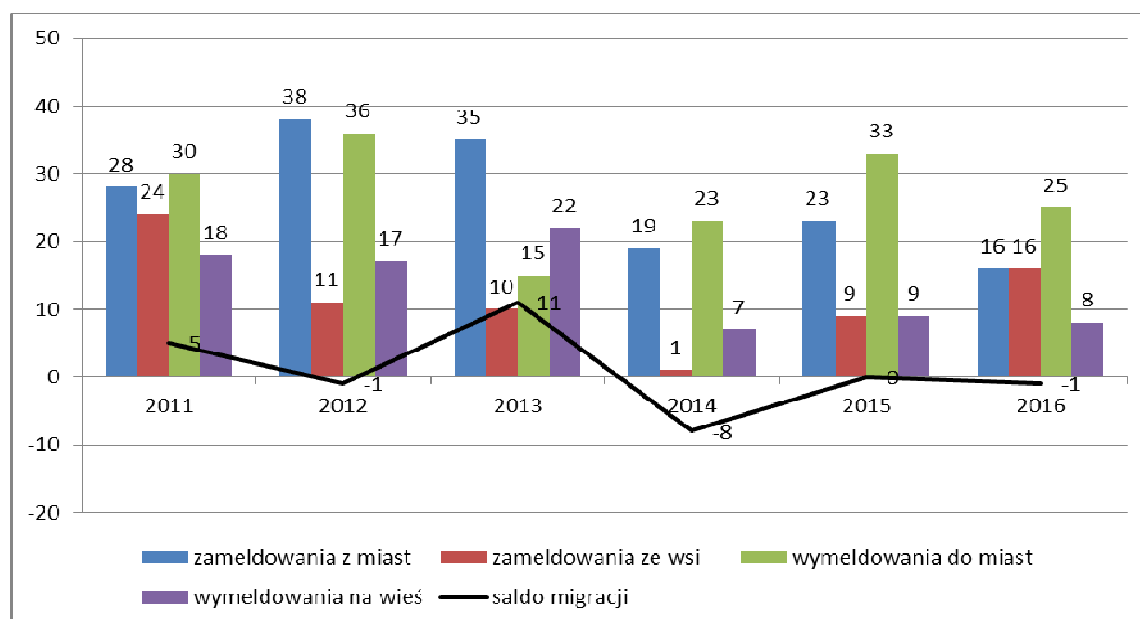
Wykres 3 Liczba ludności w poszczególnych sołectwach Gminy Boleszkowice

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Gminy Boleszkowice

Saldo migracji w Gminie Boleszkowice wskazuje na odpływ mieszkańców. Największy odpływ mieszkańców miał miejsce w 2014 r., ale tendencja ta utrzymuje się nadal, ponieważ jak wskazują najnowsze dane za 2016 r. saldo migracji jest ujemne. By zapobiec nasileniu tej sytuacji konieczne jest oferowanie korzystnych warunków dla rozwoju mieszkańców. Zadowalające warunki bytowe to przede wszystkim walory społeczne, jak i gospodarcze, które wzajemnie wpływają na siebie i stymulują do pozytywnych zmian w obrębie Gminy, a także przekładają się na jakość życia mieszkańców.

Wykres 4 Zameldowania i wymeldowania oraz saldo migracji w Gminie Boleszkowice

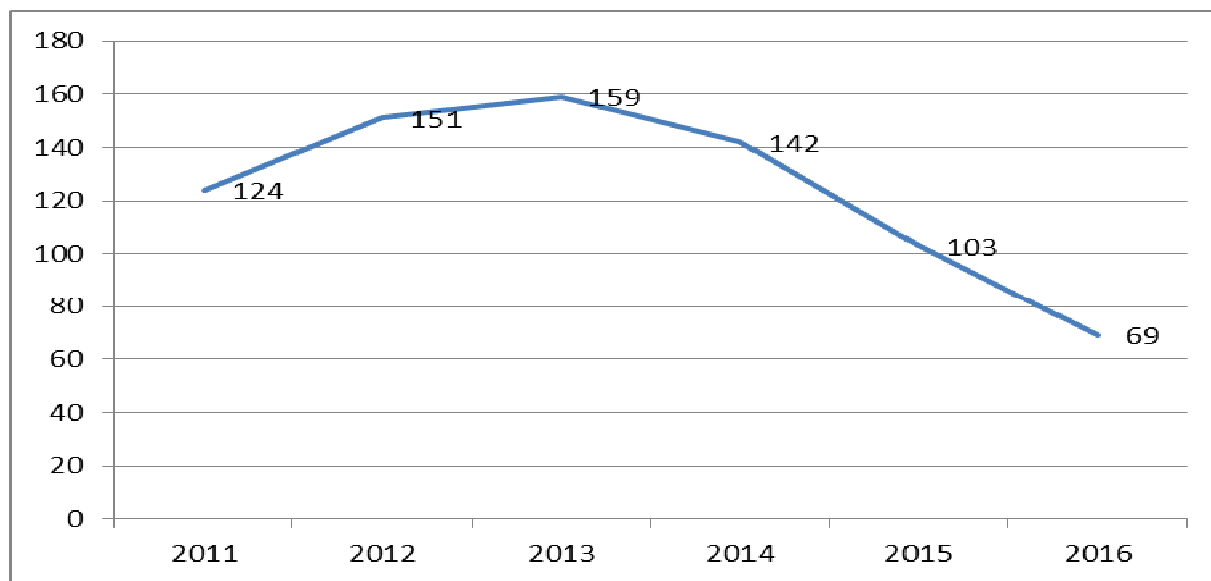

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Bezrobocie i rynek pracy

Liczba osób bezrobotnych ma tendencję spadkową, co pozytywnie świadczy o tym, iż mamy do czynienia z niskim stanem bezrobocia, który warunkowany jest poprawą sytuacji gospodarczej kraju. Na uwagę zasługują natomiast osoby długotrwale bezrobotne, które nie mają zatrudnienia mimo poprawiających się warunków. W Gminie Boleszkowice na koniec 2016 roku było 45 osób długotrwale bezrobotnych na 69 osoby zarejestrowane jako bezrobotne.⁵ Dane te świadczą o tym, że osoby te mają poważne problemy ze znalezieniem i podjęciem pracy, a wynikać to może przede wszystkim z braku aktywizacji. Zasadne jest w tym przypadku stosowanie instrumentów wsparcia społecznego i działań, które bazują na potencjałach Gminy Boleszkowice. W dużej mierze mieszkańcy gminy zatrudnieni są w sferze transportowej, jednakże brak dokładnej liczby osób niepracujących i nie zarejestrowanych w Urzędzie Pracy. Bardzo prawdopodobne jest, że takie osoby zasilają „szarą strefę” (nieformalne krótkotrwale zatrudnienie), zwane także bezrobociem ukrytym - pozostawanie bez pracy i nie rejestrowania się jako osoby bezrobotne.

Wykres 5 Liczba osób bezrobotnych w Gminie Boleszkowice

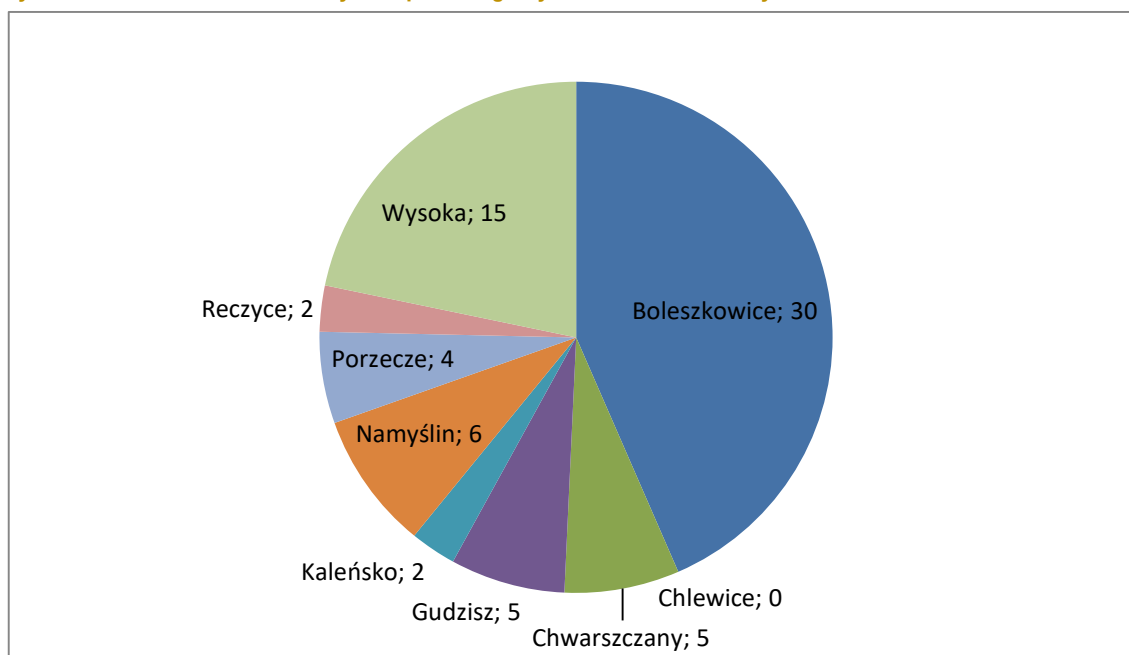
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Liczba osób bezrobotnych w poszczególnych sołectwach Gminy Boleszkowice rozkłada się następująco: największa ich liczba zamieszkuje Boleszkowice (30 osób) oraz Wysoką (15 osób). W pozostałych sołectwach są to pojedyncze osoby, zaś w Chlewicach nie ma żadnej osoby zarejestrowanej jako bezrobotna.

⁵ Dane pochodzące z Urzędu Gminy w Boleszkowicach.

Wykres 6 Liczba osób bezrobotnych w poszczególnych sołectwach Gminy Boleszkowice

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Podział ze względu na płeć wśród osób bezrobotnych wskazuje, że zwiększyła się liczbę bezrobotnych kobiet. Zjawisko to zauważalne jest w szczególności na tle bezrobocia mężczyzn. Największe bezrobocie w Gminie Boleszkowice zarówno wśród kobiet, jak i mężczyzn miało miejsce w 2013 r., wówczas bez pracy pozostawało 67 mężczyzn i 92 kobiety. W następnych latach bezrobocie zaczęło sukcesywnie spadać, by w 2016 r. osiągnąć liczbę 25 mężczyzn i 44 kobiet bez pracy.

Tabela 1 Wskaźnik bezrobocia - procentowy udział liczby bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Boleszkowice

Liczba osób bezrobotnych ogółem	Liczba bezrobotnych kobiet	Procentowy udział liczby bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym
65	38	3,5%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych WUP Szczecin

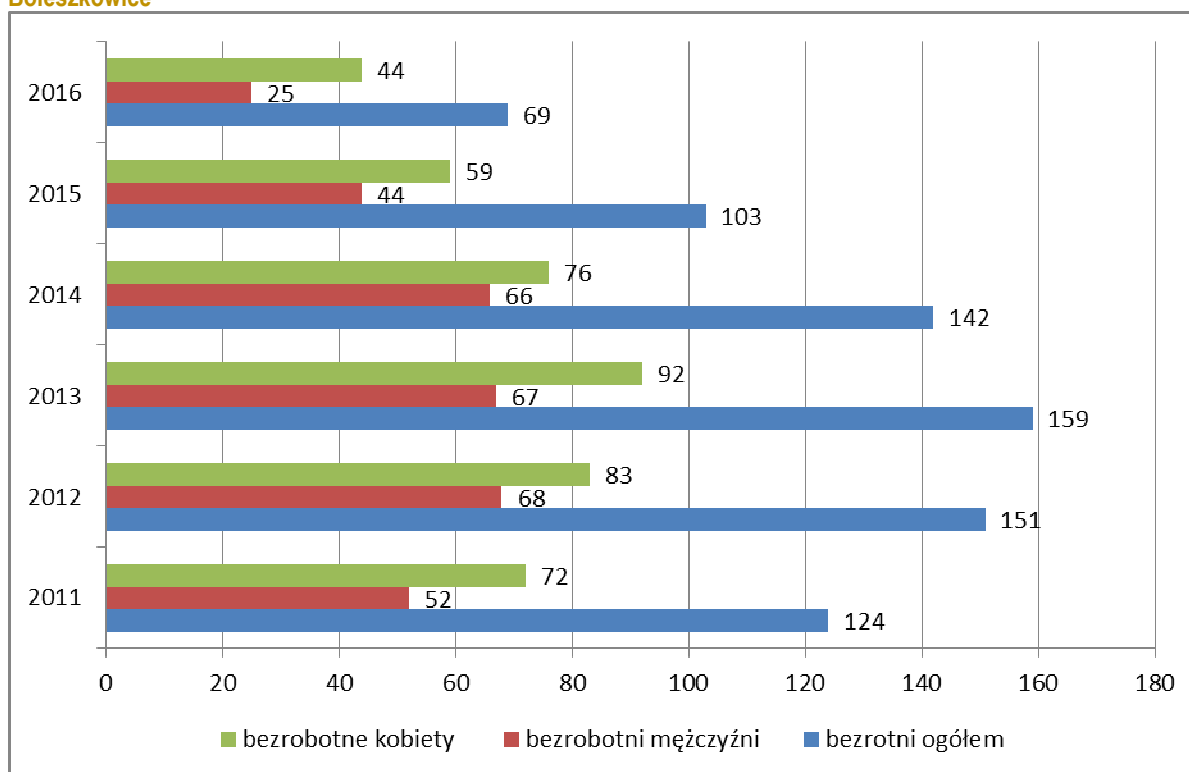
Również najświeższe miesięczne dane z Wojewódzkiego Urzędu Pracy za kwiecień 2018 r. wskazują, że w Gminie Boleszkowice było ogółem 65 osób bezrobotnych, z tego 38 kobiet. W miesiącu wcześniejszym, marcu 2018 r. było 67 osób bezrobotnych i 36 kobiet bez pracy. Oznacza to, że ogólna liczba bezrobotnych zmalała, ale liczba kobiet bez pracy wzrasta. Natomiast procentowy udział liczby bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wyniósł 3,5%, zaś średnia dla powiatu myśliborskiego 4,4%.

Prawie o połowę wyższa liczba bezrobotnych kobiet od mężczyzn zgodna jest z tendencją występującą na terenie całego kraju. Wiąże się to przede wszystkim ze społeczną i rodzinną rolą kobiety, ponieważ kobiety częściej niż mężczyźni zajmują się nieodpłatnymi zajęciami opiekuńczymi w stosunku do pozostałych członków rodziny. Często obowiązki domowe nie pozwalają kobiecie na podjęcie pracy zawodowej lub wymuszają rezygnację z dotychczasowej pracy zarobkowej. W efekcie

bezrobotne kobiety mogą borykać się z problemem braku bezpieczeństwa finansowego. Kobiety także należą do grupy narażonej na bezrobocie długotrwałe.

Aby przeciwdziałać wyłączeniu zawodowemu kobiet i ich bezrobociu konieczna jest aktywizacja skierowana na zniwelowanie samego problemu braku pracy oraz na ułatwienie powrotu do pracy po urlopie macierzyńskim lub wychowawczym. To bardzo ważne, by kobieta bezrobotna mogła odnaleźć się na rynku pracy, ponieważ przekłada się to na sytuację całej rodziny. Tym samym nie należy zapominać także o możliwościach zapewniania opieki dzieciom na czas pracy kobiety lub osobom pozostających pod ich nadzorem. Istotna jest tutaj rola pomocy pochodzącej z różnorodnych instytucji wspierających.

Wykres 7 Bezrobotni mężczyźni i bezrobotne kobiety w stosunku do liczby bezrobotnych ogółem w Gminie Boleszkowice

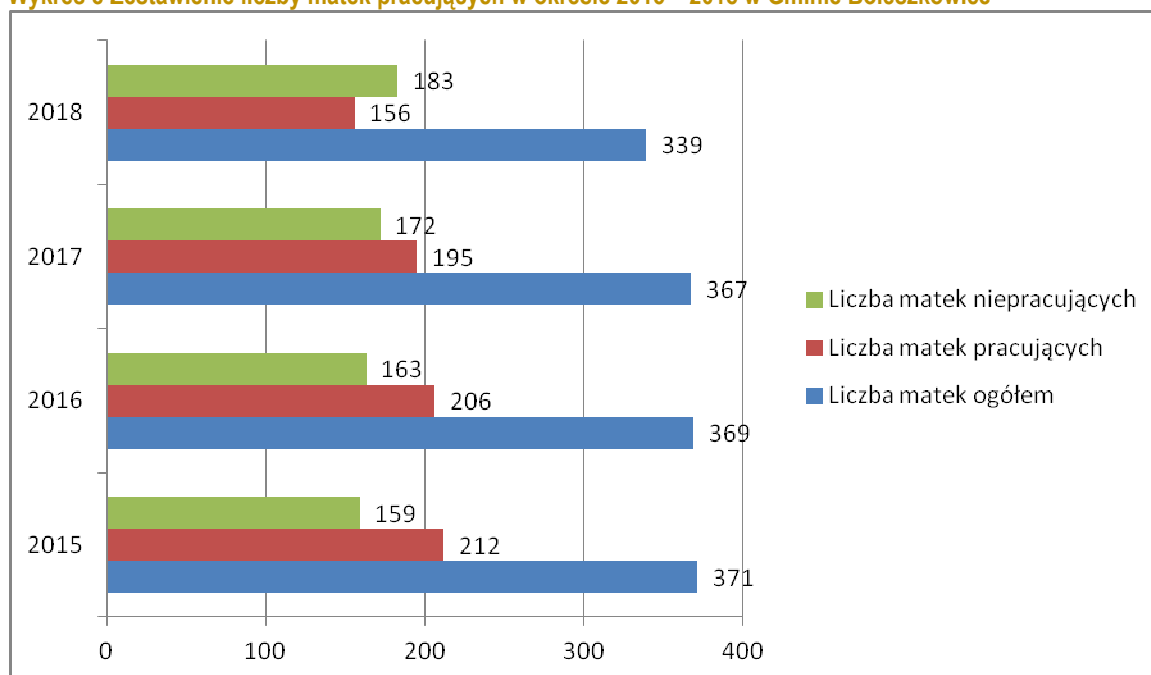
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Dodatkowym źródłem informacji na temat podejmowania pracy zawodowej przez kobiety są dane dotyczące pracujących matek z Gminy Boleszkowice. Od roku 2015 ogólna liczba matek utrzymuje się na podobnym poziomie. Bieżące dane, które poddawane są analizie za rok 2018 podają stan do 17 maja 2018 roku, więc mają one charakter poglądowy. Na ich podstawie sądzić można, że ostateczna liczba matek za rok 2018 będzie większa. Natomiast stosunek liczby pracujących matek w latach 2015-2017 był wyższy niż matek niepracujących. To pozytywny wskaźnik, który ukazuje, że kobiety chciały pracować i być aktywne na rynku zawodowym. Istotne jest jednak, że wzrasta liczba matek niepracujących. Fakt ten może potęgować wejście ustawy „Rodzina 500 plus” w 2016 r. Zależność tą potwierdzają aktualne dane Głównego Urzędu Statystycznego, które dowodzą, że aktywność

zawodowa kobiet w wieku 25-34 lata spada. Niskie dochody uzyskiwane szczególnie na wsiach i w małych miastach sprawiają, że wielu rodziców pobierających świadczenie „500 plus”, dochodzi do wniosku, że nie opłaca im się szukać zatrudnienia, a rezygnując z pracy niewiele tracą.

W maju roku 2018 w Gminie Boleszkowice, mimo iż dane są niepełne, odnotowano pierwszą od 3 lat nadwyżkę matek niepracujących. To ważne, aby monitorować lokalny rynek pracy i zapobiec wyłączeniu zawodowemu kobiet, które pozostają w domu z dziećmi. Projekt „Rodzina 500 plus” zaspokaja bowiem problemy finansowe rodziny, koszty utrzymania dzieci oraz pozwala matce na pozostawianie w domu, lecz może być w przyszłości przyczyną utrwalającego się, a w efekcie długotrwałego bezrobocia.

Wykres 8 Zestawienie liczby matek pracujących w okresie 2015 – 2018 w Gminie Boleszkowice

Źródło: Opracowanie własne. Stan na dzień 17.05.2018

Na uwagę zasługuje także informacja na temat liczby dzieci w wieku 0-18 lat zamieszkałych na terenie Gminy Boleszkowice, która podkreśla rozwojowość struktury demograficznej. Liczba dzieci utrzymuje się od 2015 r. na podobnym poziomie odnotowując niewielkie wahania ogólnej liczby dzieci. Przyglądając się aktualnej liczbie dzieci za 2018 r. (dane do 17.05.2018r.) można zakładać, że liczba ta utrzyma się na podobnym poziomie ok. 600 dzieci, a przy korzystnym założeniu, że nawet ją przekroczy.

Tabela 2 Liczba dzieci w wieku 0-18 lat w Gminie Boleszkowice

Rok	2015	2016	2017	2018
Liczba dzieci	605	600	597	566

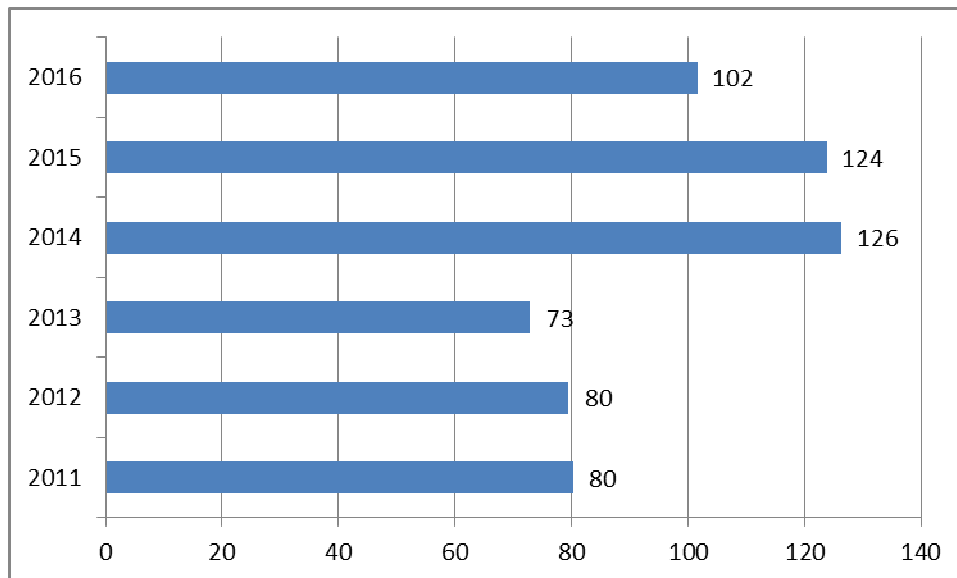
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy. Stan na dzień 17.05.2018

Analizując osoby pracujące na 1000 ludności w Gminie Boleszkowice można zauważyć duży skok liczby pracujących w 2014 i 2015 roku oraz niewielki spadek liczby osób pracujących w ostatnim roku raportowania z 2016 r. o 22 osoby. Należy mieć na uwadze, że nagły spadek liczby osób

pracujących może przełożyć się na wystąpienie zjawiska wykluczenia społecznego. Utrata pracy przekłada się bowiem na brak zarobków, a co za tym idzie na utratę dotychczasowego zabezpieczenia finansowego.

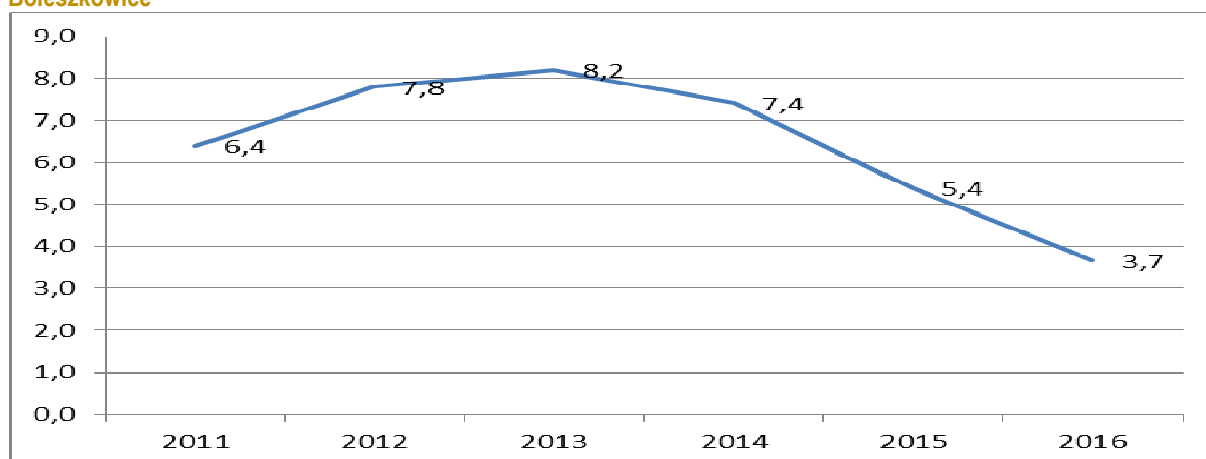
Wykres 9 Osoby pracujące na 1000 ludności w Gminie Boleszkowice

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Przy analizie bezrobocia należy zwrócić uwagę na liczbę osób bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Boleszkowice. Od 2014 r. zauważalny jest spadek tej wartości, podobnie jak w pozostałych częściach Polski. W 2016 r. odsetek osób bezrobotnych wynosił 3,7%. Rynek pracy powinien być jednak stale monitorowany pod kątem bezrobocia wśród osób w wieku produkcyjnym, aby znajdować osoby potencjalnie zagrożone wykluczeniem społecznym, ze względu na brak pracy i brak środków do życia.

Wykres 10 Procentowy udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Boleszkowice

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Poniższe tabele ukazują dane dotyczące procentowego udziału liczby bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym dla województwa zachodniopomorskiego oraz dla Gminy Boleszkowice na tle pozostałych gmin w powiecie myśliborskim. Jak wynika z danych za 2017 r. Gmina Boleszkowice

ma najniższy udział procentowy liczby bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym. Jest to 2,9%, natomiast średnia dla województwa zachodniopomorskiego wynosi 4,8%, a dla powiatu myśliborskiego 4,2%. Pozytywną przesłanką jest systematyczny spadek procentowego udziału osób bezrobotnych w gminie, ale z drugiej strony wskazuje on na utrzymywanie się stałego poziomu osób bezrobotnych. Świadczy to zatem o pozostawaniu bez pracy osób długotrwale wykluczonych, do których powinny być adresowane działania aktywizacyjne.

Tabela 3 Udział liczby osób bezrobotnych w odniesieniu do liczby ludności w wieku produkcyjnym na terenie województwa zachodniopomorskiego w październiku 2017 roku.

	Ogółem		Zamieszkali na wsi		Procentowy udział liczby bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym
	razem	kobiety	razem	kobiety	
Województwo	51 607	30 344	22 673	13 999	4,8%

Źródło: Opracowanie na podstawie danych WUP Szczecin; data 14.12.2017.

Tabela 4 Udział liczby osób bezrobotnych w odniesieniu do liczby ludności w wieku produkcyjnym w gminach powiatu myśliborskiego w październiku 2017 roku.

Miasto / Gmina	Ogółem		Zamieszkali na wsi		Procentowy udział liczby bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym
	razem	kobiety	razem	kobiety	
MG. Myślibórz	576	335	362	222	4,6%
G. Nowogródek Pom.	113	76	113	76	5,1%
MG. Barlinek	463	280	162	112	3,8%
MG. Dębno	564	339	186	115	4,3%
G. Boleszkowice	54	33	54	33	2,9%
Powiat Myśliborski	1 770	1 063	877	558	4,2%

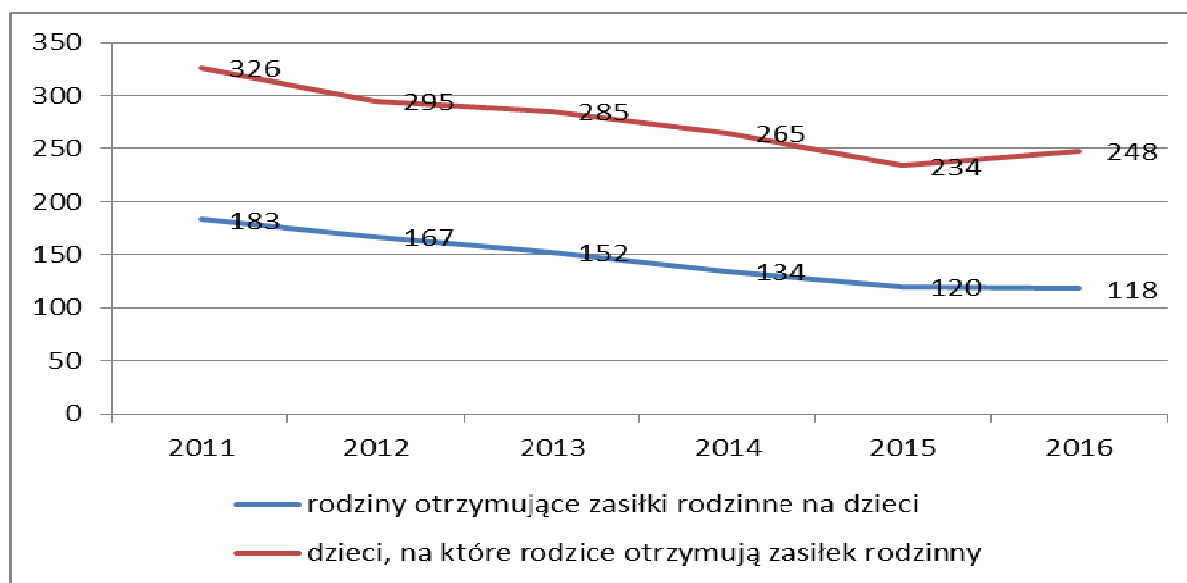
Źródło: Opracowanie na podstawie danych WUP Szczecin; data 14.12.2017

Najliczniejsze grupy osób pozostających bez pracy to obok kobiet, ludzie młodzi i długotrwale bezrobotni. Wysoką liczbę osób bezrobotnych zasilają osoby młode, często kończące dopiero szkołę i poszukujące pracy. Zjawisko to może świadczyć o niesprawności na rynku pracy. Gospodarka zasobami ludzkimi gminy może w niewystarczający sposób wykorzystywać potencjał tkwiący w młodych ludziach z powodu nieprzygotowania lub odpowiedniego rozwoju według zapotrzebowania.

Pomoc społeczna

O sięganiu po zasiłki rodzinne świadczą dane dotyczące liczby rodzin oraz dzieci, na które pobierane są zasiłki. Z tych danych wynika, że od 2011 r. regularnie spada liczba rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci. Może to korelować ściśle z lepszą sytuacją materialną rodzin z Gminy Boleszkowice, a także świadczyć o rozwoju gospodarczym i lokalnej przedsiębiorczości.

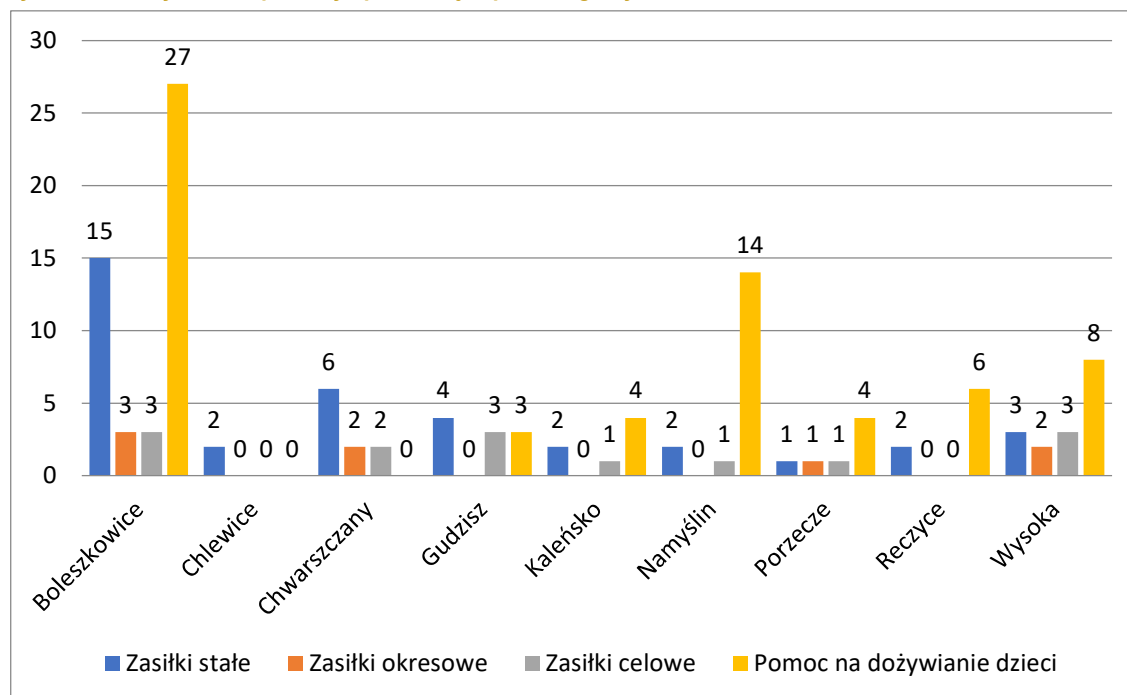
Wykres 11 Liczba rodzin i dzieci korzystających z zasiłków rodzinnych w Gminie Boleszkowice

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Najwyższy odsetek osób korzystających z narzędzi pomocy społecznej obserwuje się w Boleszkowicach, co jest relatywnie proporcjonalne do liczby osób tam zamieszkujących. Z pomocy na dożywianie dzieci korzystają zatem głównie mieszkańcy Boleszkowic, Namysłina, Wysokiej i Reczyc. Zasiłki celowe oraz okresowe pobierane są głównie w Boleszkowicach, Wysokiej i Chwarszczanach. Natomiast zasiłki stałe pobierane są przede wszystkim w Boleszkowicach, Chwarszczanach, Gudziszu i Wysokiej.

Wykres 12 Korzystanie z pomocy społecznej w poszczególnych sołectwach w Gminie Boleszkowice

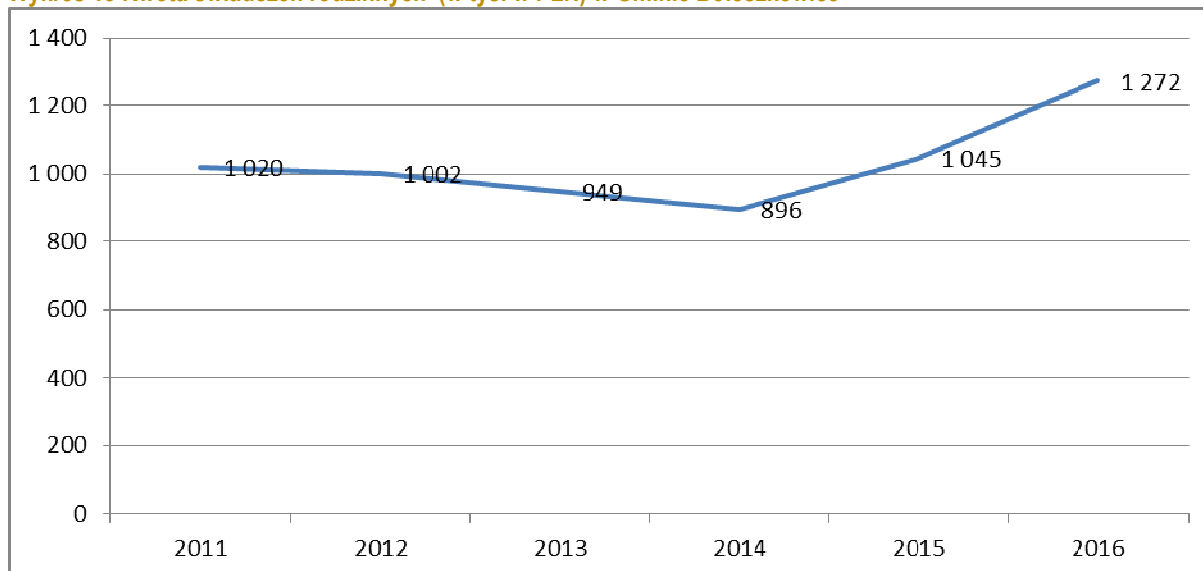

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Kwota świadczeń rodzinnych w Gminie Boleszkowice za 2016 r. wynosiła 1 272 000 zł i w porównaniu do lat ubiegłych należy podkreślić odnotowanie znacznego wzrostu wypłacanych środków finansowych. Na pobieranie świadczeń rodzinnych wpływać może niestabilna sytuacja na rynku pracy, jak chociażby prace krótkookresowe, prace na umowę o dzieło lub zlecenie, a co za tym idzie niskie zarobki z pracy. Pobieranie świadczeń rodzinnych może także wynikać z biernej i wyuczonej postawy wobec pracy zawodowej, a tym samym z łatwości przeniesienia wartości kariery zawodowej na oczekiwania wobec pomocy społecznej. Pobieranie świadczeń rodzinnych i zasiłków może sygnalizować problem społeczny dotyczący ubóstwa, jeśli jednostki nie będą miały pełnej możliwości realizacji potrzeb życiowych. Korzystanie z pomocy społecznej powinno zatem ułatwić funkcjonowanie i uczestniczenie w życiu społecznym i zawodowym, celem uniknięcia izolacji społecznej.

Wykres 13 Kwota świadczeń rodzinnych (w tys. w PLN) w Gminie Boleszkowice

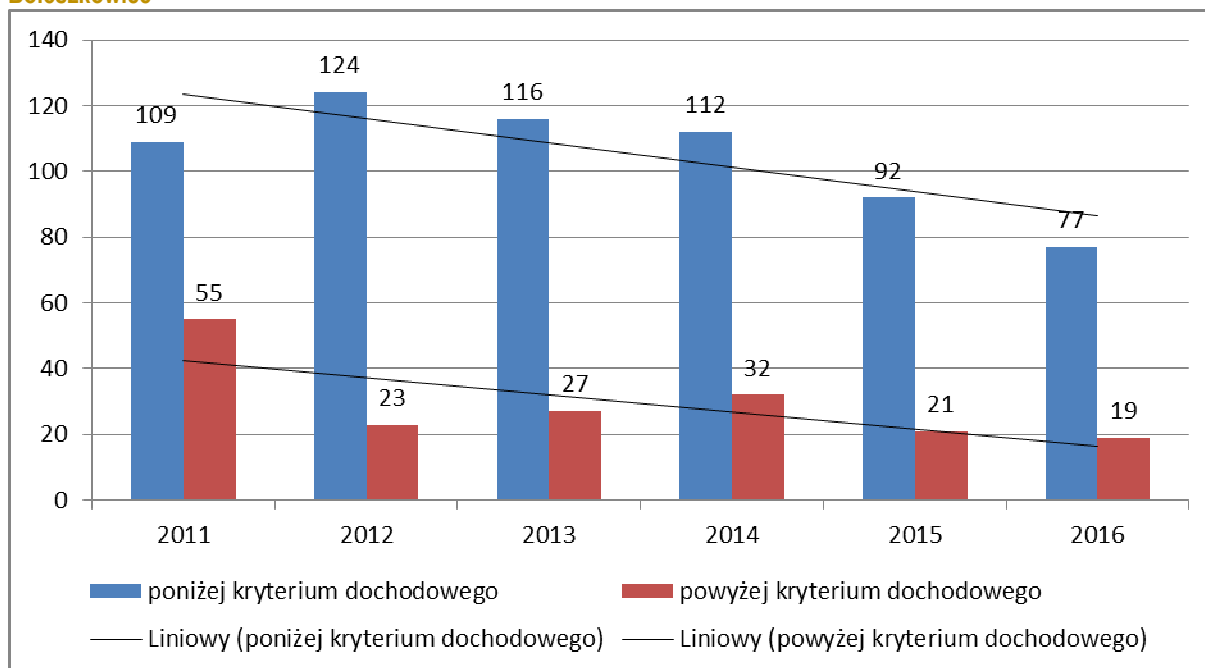

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Liczba gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej pod względem kryterium dochodowego w Gminie Boleszkowice w ogólnym zestawieniu za lata 2011-2016 ma tendencję spadkową. Przyczyn spadku tej liczby doszukiwać się można w poprawiającej się sytuacji gospodarstw domowych, których dochody przekraczają minimalny próg w przyjętym kryterium.

Wykres 14 Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego w Gminie Boleszkowice

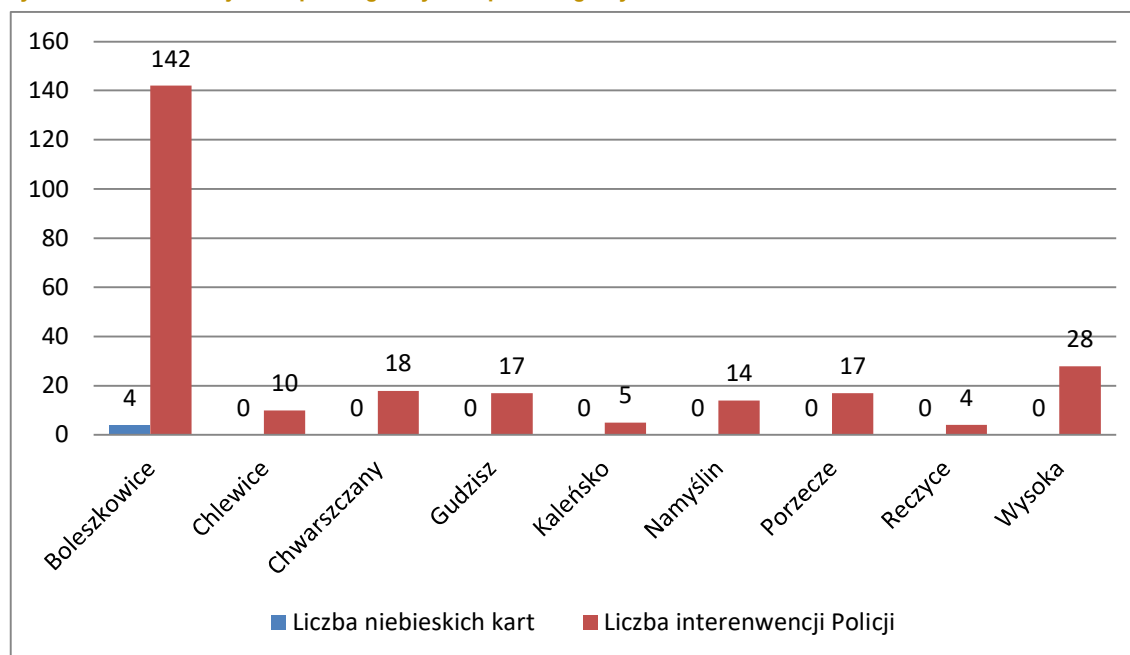
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Dane z Ośrodka Pomocy Społecznej wskazują także, że w 2014 r. na podstawie ustawy o pomocy społecznej udzielono wsparcia 148 rodzinom, w 2015 r. - 221 rodzinom, a w 2016 r. – 98 rodzinom. W wymienianych 98 rodzinach żyło 277 osób. Rodziny korzystające z pomocy Ośrodka to rodziny z dziećmi, najczęściej wielodzietne, potrzebujące pomocy finansowej i wsparcia w sprawach opiekuńczych oraz wychowawczych. Głównymi powodami przyznawania pomocy wśród rodzin było bezrobocie i ubóstwo, ponadto 7 spośród wszystkich rodzin otrzymało w 2016 r. asystenta wsparcia rodziny. Ilość osób objętych wsparciem systemu pomocy społecznej w stosunku do liczby mieszkańców Gminy Boleszkowice wyniosła zatem 10% ogółu ludności. Natomiast dane za 2017 r. dowodzą, iż głównym powodem przyznawania świadczeń socjalnych było: ubóstwo – 65 rodzin (181 osób w rodzinach), bezrobocie – 25 rodzin (86 osób), niepełnosprawność – 32 rodziny (43 osoby), długotrwała lub ciężka choroba – 29 rodzin (63 osoby), bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych – 5 rodzin (26 osób), rodziny niepełne – 2 rodziny (8 osób).

Na uwagę zasługuje także zjawisko przestępczości rozumianej pod pojęciem liczby interwencji Policji oraz liczby założonych niebieskich kart. Pod tym względem oba zjawiska występują głównie w Boleszkowicach – 4 niebieskie karty i 142 interwencje Policji. W pozostałych sołectwach problemy te mają zdecydowanie niższą skalę, a liczba niebieskich kart jest równa zero.

Wykres 15 Nasilenie zjawisk patologicznych w poszczególnych sołectwach w Gminie Boleszkowice

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Uwarunkowania gospodarcze

Uwarunkowania gospodarcze pod kątem opracowywania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych zależne są przede wszystkim od zasobów ludzkich zasilających rynek pracy, a zatem kapitału ludzkiego. Obok niego istotne znaczenie mają zasoby gospodarcze i ekonomiczne.

Analizując potencjał gospodarczy Gminy Boleszkowice, należy pamiętać, że są to również tereny, na których występowały kiedyś Państwowe Gospodarstwa Rolne, które zostały zlikwidowane po zmianie ustroju w Polsce w 1989 roku. PGR-y pozostawiły wśród niektórych mieszkańców gminy postawy cechujące się niską przedsiębiorczością. Jednakże należy podkreślić, iż Gmina Boleszkowice posiada jednak wysoki wskaźnik liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 10 tys. ludności, ponieważ jest ich 597.⁶ Należy jednak pamiętać o osobach, które nie wykazują się przedsiębiorczością i brakiem zaangażowaniem w podejmowanie pracy zawodowej, a w efekcie pozostają bezrobotne. Brak chęci do podejmowania pracy zawodowej oraz przekwalifikowania się, gdy wymaga tego rynek pracy może wynikać z braku wiedzy na temat zakładania działalności gospodarczej i nieznanomości niezbędnych przepisów prawa oraz niskiej motywacji do otwarcia własnej działalności gospodarczej, lub trudności w uzyskaniu dofinansowania. Dodatkowym aspektem hamującym przedsiębiorczość może być bierność społeczna, rozumiana jako brak wiedzy na temat potencjałów gminy. Kluczową gałęzią przedsiębiorczości, na której rozwój pozwalają tereny Gminy Boleszkowice jest prowadzenie działalności gospodarczej w zakresie hodowli i przetwórstwa, czyli wytwarzanie produktów regionalnych. To ważne by zwracać uwagę na gospodarcze i naturalne

⁶

http://szczecin.stat.gov.pl/vademecum/vademecum_zachodniopomorskie/portrety_gmin/powiat_mysliborski/gmina_wiejska_boleszkowice.pdf s.3

potencjały gminy, po to by dysponować adekwatnymi przesłankami do założenia i prowadzenia działalności gospodarczej dla mieszkańców gminy, a także celem zachęcenia zewnętrznych inwestorów oferujących nowe miejsca pracy. Organem, który oferuje swoją pomoc w zakładaniu działalności gospodarczej i rozwijaniu przedsiębiorczości mieszkańców, a także uczestniczy w aktywizacji do podejmowania pracy zawodowej powinien być przede wszystkim samorząd lokalny, jako przedstawiciel administracji samorządowej. Zaplecze gospodarcze, o które powinien zadbać samorząd przy wzmacnianiu przedsiębiorczości to przede wszystkim dostęp do ścieżek komunikacji: infrastrukturalnej w postaci dróg dojazdowych, a także internetowej, celem przesyłu danych i informacji.

Należy podkreślić, że obszary korzystne do rozwoju gospodarczego, to także miejsca dobre do zamieszkania i prowadzenia działalności gospodarczej. Jeśli mieszkańcy będą mogli rozwijać się zawodowo na rynku lokalny, będą też mogli tutaj pozostać, ograniczy się zjawisko migracji, a wraz z nim nastąpi wyższy przyrost naturalny, który zasili grupę osób w wieku przedprodukcyjnym.

W przeciwnym razie brak miejsc pracy na obszarze Gminy Boleszkowice skutkować może odpływem młodych ludzi do większych miejscowości w celu szukania pracy oraz osiedlania się tam.

Konieczne jest zatem edukowanie mieszkańców pod względem możliwości wykorzystywania potencjałów, jakie daje im lokalny rynek oraz kształtowanie postaw przedsiębiorczych. Tylko aktywna postawa na rynku pracy może ochronić osoby długotrwale wykluczone i bezrobotne od pogłębiania tego stanu, zaś osoby młode zabezpieczyć przed ubóstwem i utorować im ścieżkę kariery. Zadanie to spoczywa nie tylko na barkach samorządu lokalnego, ale także na Urzędach Pracy i instytucjach edukacji. Nie należy przy tym zapominać o aktywizacji osób długotrwale bezrobotnych, do których powinny być adresowane przystosowawcze działania specjalistyczne będące narzędziami ekonomii społecznej.

Zjawisko wykluczenia społecznego w Gminie Boleszkowice

Jak wynika z przedstawianych analiz pod kątem uwarunkowań społecznych Gminy Boleszkowice, bardzo istotne jest, aby położyć nacisk na walory społeczno-gospodarcze oraz przeciwdziałać zjawiskom bezrobocia, ubóstwa i wykluczenia społecznego. Skala problemów społecznych dla Gminy Boleszkowice nie jest duża, a szczególna dbałość o osoby zagrożone izolacją społeczną przełożyć się może na lepszą jakość życia mieszkańców, a co za tym idzie przeciwdziałać migracjom wewnętrznym i odpływowi mieszkańców Gminy Boleszkowice.

Ponadto skupienie się na niewielkiej grupie klientów pomocy społecznej oraz wyznaczanie standardów korzystania z pomocy społecznej zachęcać może pozostałe osoby do zmiany swojej sytuacji egzystencjalnej, zawodowej i społecznej.

Gmina Boleszkowice jest obszarem o wysokim potencjale kulturalno-społecznym, ponieważ tradycje lokalne wzmacniają świadomość przynależności mieszkańców i więzi między nimi. Zadbanie o

odpowiednie zaplecze socjalne (rozwój przychodni lekarskiej, przedszkoli, świetlic i bibliotek) będzie kolejnym pozytywnym argumentem na rzecz Gminy Boleszkowice.

Nie tylko osoby bezrobotne czy zagrożone ubóstwem potrzebują wsparcia społecznego. Należy na uwadze mieć sytuację demograficzną, która generuje zmiany uwarunkowań społecznych. Struktura społeczna zmienia się, ponieważ przeważa liczba osób starszych, zaś odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym jest niewielki. To istotny sygnał na przyszłość, ponieważ będzie świadczył o możliwościach Gminy Boleszkowice w przyszłości.

Osoby szczególnie zagrożone wykluczeniem społecznym to:

- osoby bezrobotne do 25 roku życia;
- osoby długotrwale bezrobotne lub kobiety, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka;
- osoby bezrobotne powyżej 50. roku życia;
- osoby bezrobotne bez kwalifikacji zawodowych, bez doświadczenia zawodowego lub bez wykształcenia średniego;
- osoby bezrobotne samotnie wychowujące co najmniej jedno dziecko do 18. roku życia;
- osoby bezrobotne, które po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęły zatrudnienia;
- niepełnosprawne osoby bezrobotne⁷.

Reasumując, sztandarowym celem niniejszej diagnozy przygotowywanej w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest **podjęcie i prowadzenie aktywizacji społecznej dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, bądź izolacją społeczną** oraz przeciwdziałanie zasygnalizowanym problemom społecznym wraz z ich przewidywaniem i konstruowaniem odpowiednich rozwiązań. Zwrócenie uwagi na problematyczne kwestie społeczne pozwoli na osiąganie lepszej efektywności w dalszej perspektywie, co przełoży się na zadowolenie jej mieszkańców.

Piramida problemów społecznych

Pod pojęciem problemów społecznych kryją się przede wszystkim różnego rodzaju dolegliwości, zakłócenia, niedogodności występujące w życiu zbiorowym.

Geneza problemów społecznych swój początek ma w funkcjonowaniu społeczeństwa i jest bezpośrednio związana z: gwałtownymi zmianami społecznymi, opóźnieniami kulturowymi, dezorganizacją społeczeństwa, przemianami gospodarczymi, które wyprzedzają przemiany w sposobie myślenia i działania, złym funkcjonowaniem instytucji politycznych, administracyjnych,

⁷ Poradnik dotyczący realizacji wsparcia dla osób wykluczonych społecznie oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

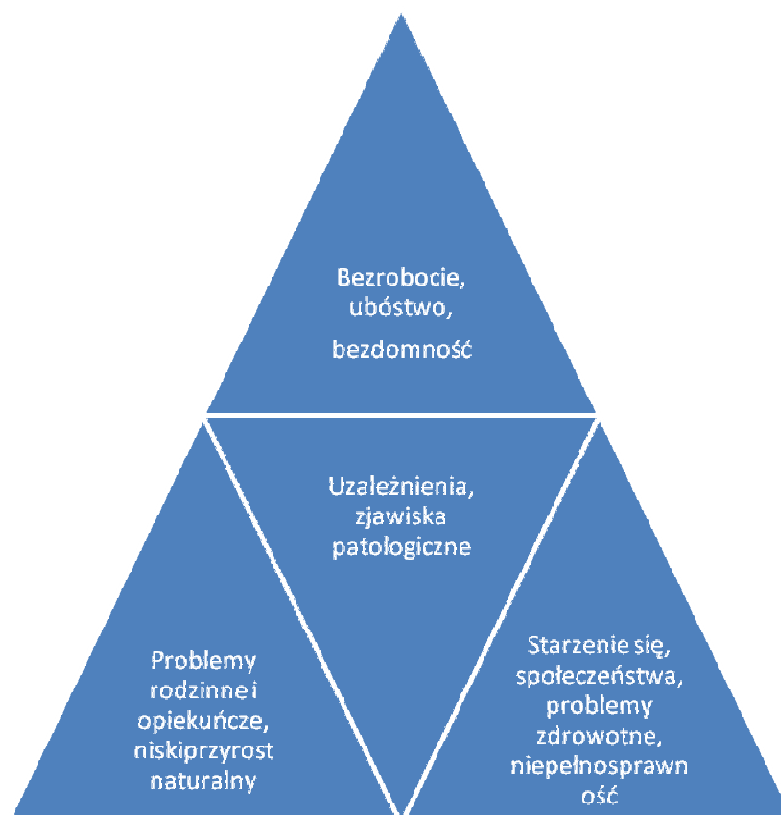
edukacyjnych i społecznych, dominacją określonych grup społecznych, nierównościami społecznymi, niesprawiedliwością społeczną oraz nieprzystosowaniem do pełnienia określonych ról społecznych.

Główne problemy społeczne, którym należy przeciwdziałać, aby utrzymać wysoką jakość życia wśród mieszkańców Gminy Boleszkowice to:

1. Bezrobocie, ubóstwo, bezdomność (wykluczenie społeczne);
2. Uzależnienia, zjawiska patologiczne (przemoc/interwencje Policji);
3. Starzenie się społeczeństwa i problemy zdrowotne/niepełnosprawność;
4. Problemy rodzinne i opiekuńcze, niski przyrost naturalny.

Problemy zostały podzielone na 4 sekcje, ponieważ w ich obrębie występowanie pojedynczych kwestii społecznych nawiązuje do pozostałych i wzmacnia prawdopodobieństwo ich wystąpienia. Zgrupowanie ich w danym obszarze świadczy o sprzężeniu zwrotnym, jakie może między nimi zachodzić. Można tutaj mówić także o sieci współzależności problemów społecznych pomiędzy poszczególnymi sekcjami lub w sposób całościowy o piramidzie problemów społecznych, co prezentuje poniższy schemat.

Schemat 1 Piramida problemów społecznych

Źródło: Opracowanie własne

III. Spójność z dokumentami strategicznymi

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest dokumentem, który wyznacza kierunki działań w obszarze społecznym, a w szczególności w ramach działań skierowanych na przezwyciężenia problemów oraz występujących deficytów społecznych. W związku z tym zachowuje spójność z innymi dokumentami strategicznymi, które wyznaczają działania realizowane w ramach rozwoju gminy, ale również w kontekście stwierdzonych obszarów wymagających podjęcia interwencji.

W ramach kluczowych dokumentów, z którymi Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych zachowuje spójność, można wskazać:

- Strategię Rozwoju Gminy Boleszkowice na lata 2016 – 2024;
- Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Boleszkowice na lata 2017 – 2023.

Powiązanie celów strategicznych w poszczególnych dokumentach przedstawia poniższa tabela.

Tabela 5 Powiązanie celów strategicznych

	Cele szczegółowe	
	Cel szczegółowy 1. Aktywizowanie oraz przeciwdziałanie wystąpieniu zjawiska wykluczenia społecznego wśród młodych mieszkańców gminy	Cel szczegółowy 2. Zwiększenie aktywności zawodowej i społecznej osób zagrożonych długotrwałym wykluczeniem oraz osób nieaktywnych, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet
Strategia Rozwoju Gminy Boleszkowice na lata 2016 - 2024	OBSZAR I Cel strategiczny I Zwiększenie poziomu kapitału społecznego i usług publicznych OBSZAR II Cel strategiczny II Wzrost atrakcyjności gospodarczej gminy	OBSZAR I Cel strategiczny I Zwiększenie poziomu kapitału społecznego i usług publicznych OBSZAR III Cel strategiczny I Poprawa stanu infrastruktury komunalnej oraz doskonalenie jakości usług publicznych
Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Boleszkowice na lata 2017 - 2023	Cel szczegółowy I Odnowa obszaru popegeerowskiego poprzez wykorzystanie istniejących potencjałów obszaru Cel szczegółowy II Odnowa obszaru popegeerowskiego poprzez przywrócenie oraz nadanie nowych funkcji społecznych	Cel szczegółowy I Odnowa obszaru popegeerowskiego poprzez wykorzystanie istniejących potencjałów obszaru Cel szczegółowy II Odnowa obszaru popegeerowskiego poprzez przywrócenie oraz nadanie nowych funkcji społecznych

IV. Cele

Planowanie działań Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych odnosi się do utrzymania i rozwoju społeczności lokalnej, a wraz z nią funkcjonowania systemu pomocy społecznej, współpracy instytucji i organizacji pozarządowych oraz aktywizacji środowisk i osób marginalizowanych.

Celem Strategii jest określenie diagnozy społecznej, która ukierunkuje przyszłe i obecne działania na terenie Gminy Boleszkowice, a głównym celem jest **aktywizacja społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym**. Strategiczne cele składające się na cel główny, konieczne do osiągnięcia, a oparte na wnikliwej analizie i wyważeniu problemów społecznych pod kątem ich natężenia i znaczenia społecznego to:

Cel strategiczny I

- **Aktywizowanie oraz przeciwdziałanie wystąpieniu zjawiska wykluczenia społecznego wśród młodych mieszkańców gminy.**

Cele operacyjne:

- Kształcenie i zapewnienie wszechstronnego rozwoju;
- Podejmowanie w gminie przedsięwzięć edukacyjno-informacyjnych poświęconych aktywności zawodowej;
- Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi o zasięgu ponadgminnym działającymi na rzecz aktywizacji.

Cel strategiczny II

Zwiększenie aktywności zawodowej i społecznej osób zagrożonych długotrwałym wykluczeniem oraz osób nieaktywnych, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet.

Cele operacyjne:

- Rozwijanie współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach, przygotowaniu zawodowym dorosłych i stażach oraz organizacji robót publicznych, prac interwencyjnych i zatrudnienia socjalnego;
- Prowadzenie działań opierających się na pracy socjalnej z osobami bezrobotnymi, w tym w oparciu o kontrakt socjalny,
- Realizowanie projektów związanych z rozwojem kompetencji zawodowych oraz społecznych, służących aktywizacji osób bezrobotnych,
- Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi o zasięgu ponadgminnym działającymi na rzecz osób bezrobotnych.

W ramach zaplanowanych celów, kluczowe jest wskazanie podmiotów, które będą odpowiedzialne za realizowanie celów operacyjnych. Do niniejszych podmiotów zaliczamy:

- Urząd Gminy Boleszkowice;
- Ośrodek Pomocy Społecznej w Boleszkowicach;

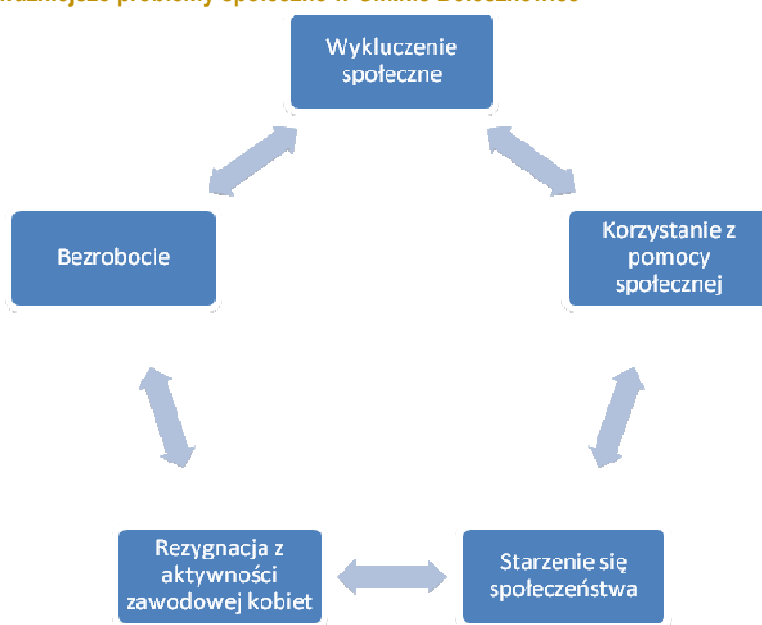

- Placówki oświatowe i kulturalne w Boleszkowicach;
- Organizacje pozarządowe;
- Sołtysi.

Uszczegółowienie problemów społecznych w kontekście celów

Najważniejsze problemy społeczne na terenie Gminy Boleszkowice, dotyczą kilku głównych kwestii, które prezentowane są na poniższym schemacie. Należy podkreślić, że występowanie każdego problemu sprzężone jest z pozostałymi sprawami społecznymi, które wzajemnie na siebie oddziałują.

Schemat 2 Najważniejsze problemy społeczne w Gminie Boleszkowice

Źródło: Opracowanie własne

Rozwiązywanie problemów społecznych wymaga dokładnego ich zrozumienia, poznania ich genezy, przebiegu, aby skutecznie im przeciwdziałać na terenie Gminy Boleszkowice. Poniżej prezentowane są sugerowane rozwiązania w kontekście pojawiających się problemów społecznych.

Walka z bezrobociem

Podstawowym problemem jest zjawisko bezrobocia oraz towarzyszące jemu korzystanie z pomocy społecznej. Bezrobocie jest zjawiskiem trudnym do wyeliminowania, w perspektywie długofalowej może dotyczyć osób, które obecnie znajdują się w wieku przedprodukcyjnym. Bezrobocie jest znaczącym problemem społeczno-gospodarczym, a jego rozwiązanie jest pilnym i długofalowym zadaniem gminy oraz instytucji, firm i organizacji. Przede wszystkim konieczna jest aktywizacja mieszkańców długotrwale bezrobotnych oraz pomoc w znalezieniu pracy, udzielenie wsparcia i przedstawienie korzyści stojących za podjęciem pracy formalnej, która zapewnia ubezpieczenie na przyszłość oraz udokumentowaną ciągłość kariery zawodowej, która może być przydatna w przypadku ubiegania się o lepszą pracę zawodową.

Przeciwdziałanie ubóstwu

Korzystanie z pomocy społecznej jest wskaźnikiem tego, jak społeczeństwo radzi sobie z zaspokajaniem podstawowych potrzeb. Tylko ograniczenie liczby zasiłków i świadczeń społecznych może pobudzić aktywizację zawodową i społeczną, warto więc dla najbardziej potrzebujących osób przygotowywać programy przystosowawcze, aby same potrafiły zadbać o swoją sytuację materialną, ponieważ długotrwałe pobieranie świadczeń socjalnych może w nich wywołać wyuczoną bezradność. Konieczne jest dopasowanie do potrzeb odpowiednich działań socjalnych i umiejętne dysponowanie wsparciem finansowym.

Kontrolowane procesów starzenia się społeczeństwa

Wzrastająca liczba osób w wieku poprodukcyjnym to problem całego kraju. Seniorzy coraz liczniej zasilają piramidę struktury demograficznej. Wiąże się z tym podstawowy problem społeczny, który dotyczy seniorów, a mianowicie izolacja społeczna oraz osamotnienie, które może towarzyszyć tym osobom. Konieczne jest zatem prowadzenie działań aktywizujących osoby starsze, tak by miały warunki do funkcjonowania i podtrzymywania więzi społecznych. Istotne jest tutaj budowanie kapitału społecznego i lokalnej tożsamości np. poprzez współpracę międzypokoleniową.

Plan rozwoju gminy powinien uwzględniać zatem fakt, że stale zwiększa się liczba osób w wieku poprodukcyjnym. Dla starszych osób bardzo ważna jest odpowiednia opieka medyczna, a także aktywizacja społeczna, która zapobiega izolacji społecznej i oferuje różnorodne formy spędzania czasu wolnego. Ponadto istotne jest zapewnienie tym osobom poczucia stabilności i bezpieczeństwa, przejawiającego się w postaci kontroli nad otoczeniem, a także w poczuciu bycia przydatnym. Potrzeby te co można wypełnić angażując ich w działania rozwijające ich samych, a dodatkowo na rzecz Gminy. Połączenie interesów Gminy z własnymi aspiracjami seniorów może skutkować rozwojem społeczności lokalnej w różnorodnych formach.

Bezrobocie wśród kobiet

Nowe zjawisko społeczne stanowi dezaktywizacja zawodowa kobiet, który wpływa na zwiększanie się liczby bezrobotnych kobiet. W dużej mierze do tej sytuacji przyczynił się program „500 plus”, który dla kobiet stał się alternatywą do pozostawania w domu z dziećmi, zamiast podejmowania pracy zawodowej. Korzystanie z przywilejów jakie daje program jest oczywiste, jednakże pogłębiać może postawy długotrwałego bezrobocia.

W przypadku długiej nieobecności kobiet na rynku pracy mogą pojawiać się negatywne konsekwencje tego stanu, odbijające się na zdrowie fizycznym i psychicznym. Długotrwałe bezrobocie to brak możliwości rozwoju nabytych kompetencji, utrata zdobytych umiejętności. Bardzo ważne jest uświadomienie kobietom skutków pozostawiania długoterminowo w domu, po to, aby miały większe szanse na rynku pracy i wykazywały chęć podjęcia pracy. Ponadto zapewnienie odpowiedniego zatrudniania kobietom i nowych miejsc pracy na terenie Gminy Boleszkowice może w przyszłości ułatwić decyzję o powrocie do pracy oraz ograniczyć korzystanie z instrumentów pomocy społecznej (korzystanie ze świadczeń i zasiłków). Konieczne jest zatem podjęcie działań w kierunku wspierania aktywności osób bezrobotnych, edukowanie oraz budowania kapitału społecznego i wartości lokalnych. By przeciwdziałać wyłączeniu zawodowemu kobiet i ich bezrobociu konieczna jest aktywizacja skierowana na zniwelowanie samego problemu braku pracy oraz na ułatwienie powrotu do pracy po urlopie macierzyńskim lub opiekuńczym. To bardzo ważne, by kobieta bezrobotna mogła odnaleźć się na rynku pracy, ponieważ przekłada się to na sytuację całej rodziny. Tym samym nie należy zapominać także o możliwościach zapewniania opieki dzieciom na czas pracy kobiety lub osobom pozostającym pod ich nadzorem. Istotna jest tutaj rola pomocy pochodzącej z różnorodnych instytucji wspierających.

Zapobieganie odpływowi mieszkańców

Rozwój gospodarczy generują przede wszystkim możliwości inwestowania w Gminie, które w efekcie pozwalają na tworzenie nowych miejsc pracy. Rozwój gospodarczy pociąga za sobą również rozwój techniczny, czyli najczęściej poprawę stanu dróg i chodników oraz zapewnienie odpowiedniego oświetlenia. Przy planowaniu rozwoju gospodarczego nie należy zapominać o rozwoju ekologii oraz o zasobach naturalnych Gminy Boleszkowice, albowiem walory przyrodnicze tego terenu mogą znacząco wpływać na zainteresowanie przyszłych mieszkańców.

Zapobieganie wykluczeniu społecznemu

Mianownikiem dla wszelkich działań jest zapobieganie występowaniu wykluczenia społecznego oraz eliminowanie jego skali. Osoby zagrożone wykluczeniem społecznym (np. z powodu nagłej utraty pracy, wielodzietności) powinny zostać objęte odpowiednimi programami aktywizującymi celem uniknięcia długotrwałego wykluczenia, które będzie im zagrażało jeśli będą pozostawały bez pracy dłuższy czas i nie poradzą sobie z sytuacją wykluczenia. Jest to bardzo istotne ponieważ wykluczenie społeczne jest zjawiskiem o negatywnym wydźwięku społecznym, może prowadzić bowiem do innych problemów społecznych, nasilać marginalizację społeczną, izolację, a w efekcie stygmatyzację. Dlatego konieczne jest, aby wymieniane grupy aktywizować pod kątem społeczno – kulturowym, by nie dopuścić do ich

wyłączenia społecznego. Najcenniejszym działaniem przeciwdziałającym wymienionym zjawiskom oraz rozprzestrzenianiu się ich będzie zatem aktywizacja społeczna. Może być ona rozumiana bardzo szeroko, jednakże jej głównym celem jest wyprowadzenie osób zagrożonych z wykluczenia społecznego i włączenie do aktywnego życia społecznego. Ważne jest, aby w walce z wykluczeniem społecznym udział brały wszelkie obecne na terenie Gminy Boleszkowice instytucje, organizacje i organy samorządu, by działania aktywizacyjne przebiegały wielotorowo i docierały do jak największej liczby mieszkańców.

Schemat 3 Narzędzia aktywizacji społecznej i zawodowej proponowane przez Urząd Pracy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie PUP

Wspieranie aktywności zawodowej i społecznej jest bardzo ważne, ponieważ teren Gminy Boleszkowice to dawne obszary popegeerowskie. Obszary te charakteryzują się wyższym odsetkiem występowania wykluczenia społecznego i marginalizacji poszczególnych jednostek z powodu ubóstwa. Dzieje się tak, ponieważ specyfika tego terenu stanowi swojego rodzaju enklawę wyłączonej z funkcjonowania społecznego. Często także osoby z takich terenów przekazują wzorce postaw biernych swoim dzieciom i wnukom, jest to zatem zjawisko dziedziczone, któremu należy poświęcić znaczną uwagę w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Zważywszy na problem enklaw społecznych należy podjąć działania integrujące społeczność gminy, czyli wszystkich jej mieszkańców zapewniając transfer dobrych wzorców i postaw także międzypokoleniowo.

Ważne jest, aby uświadomić mieszkańcom skalę problemu, jaki ich dotyka oraz zaoferować specjalistyczną pomoc. Znaczące efekty przynieść mogą także działania edukacyjne, wyposażające szczególnie młodzież oraz pozostałe osoby bezrobotne w unikatowe umiejętności, które wykorzystać mogą na rynku pracy. Działania aktywizujące społecznie i zawodowo mają na celu ponowne włączenie osób odizolowanych społecznie oraz przeciwdziałanie ponownej izolacji, dzięki czemu zwiększy się poczucie bezpieczeństwa materialnego wśród mieszkańców, a także zadowolenie z życia w Gminie Boleszkowice.

Wdrażanie celów Strategii

Jednym z elementów rozwiązywania problemów społecznych jest wdrażanie polityki społecznej, zwanej też polityką socjalną, która polega na celowej działalności państwa i innych podmiotów w kształtowaniu warunków życia i pracy ludzi oraz stosunków międzyludzkich. Jej celem jest zaspokojenie potrzeb indywidualnych i społecznych. Polityka społeczna dotyczy m.in.: spraw rodzinnych, zatrudnienia, kształcenia, wyżywienia, mieszkania, kultury, ochrony zdrowia, organizacji wypoczynku i turystyki, walki z patologiami społecznymi⁸.

Cele Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych realizowane poprzez:

1. Walkę z bezrobociem czyli wsparcie i aktywizacja zawodowo-społeczna osób bezrobotnych:

- wspieranie osób bezrobotnych podejmujących własną działalność gospodarczą, tworzenie miejsc pracy w ramach organizacji pożytku publicznego, prac społecznie użytecznych zgodnie z przepisami ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oraz ustawy o zatrudnieniu socjalnym (praca socjalna) i staży umożliwiających zdobycie doświadczenia zawodowego,
- aktywizacja zawodowa, szczególnie osób długotrwale bezrobotnych m.in. poprzez szkolenia zawodowe, doradztwo, poradnictwo zawodowe, pośrednictwo pracy, współpracę z PUP i potencjalnymi pracodawcami, zaangażowanie w wolontariat,
- rozwijanie ekonomii społecznej oraz tworzenie spółdzielni socjalnych, promocja postaw aktywności i mobilności na rynku pracy,
- integracja zawodowa kobiet oraz pomoc kobietom w powrocie do pracy po urlopie macierzyńskim i wychowawczym, wsparcie w opiece nad dziećmi w celu aktywizacji zawodowej kobiet, umożliwienie pogodzenia obowiązków rodzinnych i zawodowych.

2. Rozwiązywanie problemów opiekuńczo-wychowawczych poprzez kompleksowy system opieki nad dzieckiem i rodziną:

- działania edukacyjne i profilaktyczne, jako metoda kształtowania postaw zapobiegających kryzysowi rodziny, przygotowanie do życia w rodzinie,
- budowanie lokalnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną, objęcie dożywianiem dzieci i młodzieży szkolnej, potrzebującej tej formy pomocy oraz pozyskiwanie żywności z programów unijnych,
- utworzenie mieszkań dla osób i rodzin o niskim statusie materialnym oraz wykorzystanie zasobów mieszkalnych już istniejących oraz wsparcie finansowe rodzin i osób żyjących w ubóstwie,
- ochrona przed deprivacją, nadużyciami, przemocą i wykluczeniem społecznym, w tym zapobieganie niedostosowaniu społecznemu i przestępczości wśród dzieci i młodzieży.

3. Pomoc osobom starszym, przewlekle chorym i niepełnosprawnym poprzez wyrównywanie szans i integrację społeczną:

- systematyczne monitorowanie potrzeb osób niepełnosprawnych, znoszenie barier architektonicznych w obiektach użyteczności publicznej i miejscu zamieszkania, dążenie do

⁸ Definicja polityki społecznej z encyklopedii PWN.

zmiany postaw społecznych wobec osób niepełnosprawnych, integracja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych,

- udzielanie wsparcia osobom z zaburzeniami psychicznymi i ich rodzinom, w celu optymalizacji funkcjonowania społecznego oraz poradnictwo psychologiczne,
- usługi opiekuńcze i specjalistyczne, w tym te świadczone w domu osób starszych i przewlekle chorych oraz świadczenia materialne, a także odpowiednia opieka medyczna, gerontologiczna i rehabilitacyjna,
- tworzenie warunków do alternatywnych form pomocy (mieszkania chronione), kluby dla osób starszych, a także integracja osób starszych ze społecznością lokalną,
- propagowanie aktywności zawodowej w wieku poprodukcyjnym,

4. Zachęcane do zdrowego stylu życia, wolnego od alkoholu i innych uzależnień:

- wdrażanie nowoczesnych form profilaktyki, kierowanej w szczególności do dzieci i młodzieży, organizowanie w szkołach spotkań edukacyjnych z rodzicami i uczniami o zagrożeniu wynikających z uzależnień,
- kontrola prawna i społeczna nad szkodliwymi formami postępowania osób nadużywających alkoholu (w szczególności przeciwdziałania przemocy w rodzinie) oraz prowadzenie kampanii promujących życie bez nałogów.

V. Analiza SWOT

Analiza SWOT (Strenghts, Weakness, Opportunities, Threats) jest jedną z metod określania rozwoju diagnozowanego obszaru, ponieważ uwypatnia mocne i słabe strony oraz przedstawia szanse i zagrożenia jakie mogą wystąpić w środowisku lokalnym.

- Mocne strony – atuty Gminy Boleszkowice,
- Słabe strony – słabości, bariery, wady analizowanego obszaru,
- Szanse – dodatkowe okoliczności pociągające za sobą korzystne zmiany,
- Zagrożenia – okoliczności, które negatywnie wpływają na plan rozwoju Gminy Boleszkowice.

Szczegółowe opracowanie analizy SWOT jest ważnym etapem procesu planowania strategicznego, ponieważ jest to punkt wyjściowy dla stawianych celów strategicznych oraz działań społecznych.

Wykres 16 Analiza SWOT

Analiza SWOT	
Mocne strony	Słabe strony
1. Dobre rozpoznanie lokalnego środowiska prze służby społeczne 2. Podstawowa infrastruktura społeczna i zdrowotna 3. Różnorodna oferta imprez kulturalnych, 4. Posiadanie liderów społeczności lokalnej 5. Prężnie działający Ośrodek Pomocy Społecznej i profesjonalna kadra 6. Walory przyrodnicze, 7. Predyspozycje do rozwoju turystyki 8. Dostępność placówek oświatowych.	1. Mało atrakcyjny rynek pracy 2. Brak zaplecza dla przedsiębiorstw 3. Niska aktywność gospodarcza 4. Przyzwyczajenie się do korzystania z pomocy społecznej 5. Niska świadomość społeczna 6. Występowanie zjawiska dziedziczenia bezrobocia 7. Postępujący proces starzenia się społeczeństwa 8. Wyuczona bezradność, roszczeniowość mieszkańców 9. Niewystarczające rozwiązania w zakresie zwalczania bezrobocia, w tym także wśród kobiet, 10. Niewystarczająco rozwinięta sieć poradnictwa specjalistycznego 11. Marginalizacja problemów osób starszych.
Szanse	Zagrożenia
1. Rozbudowa infrastruktury społecznej 2. Możliwość szybkiej i efektywnej reakcji na problemy społeczne 3. Rozwój działalności lokalnej 4. Dofinansowanie rozwoju małego biznesu 5. Rozwój turystyki i agroturystyki jako potencjału regionalnego 6. Zwiększenie integracji mieszkańców 7. Oferowanie szkoleń oraz innych form podnoszenia kwalifikacji 8. Zwiększenie oferty kulturalno – oświatowej dla mieszkańców 9. Zwiększenie promocji regionu, 10. Stosowanie aktywnych narzędzi aktywizacji bezrobotnych.	1. Postępujący proces starzenia się społeczeństwa 2. Występowanie „szarej strefy” jako atrakcyjnego miejsca pracy 3. Utrwalające się uzależnienie osób od pomocy społecznej 4. Narastanie uzależnienia od alkoholu, środków psychoaktywnych 5. Wzrost liczby rodzin dysfunkcyjnych 6. Pogłębiająca się izolacja społeczna osób ubogich i wykluczonych 7. Narastające migracje zewnętrzne młodych mieszkańców gminy.

Źródło: Opracowanie własne

VI. Misja i wizja

Misją, jaka wypływa z niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest wdrażanie efektywnych działań z zakresu polityki społecznej w obrębie Gminy Boleszkowice. Obrona misja wpływa także na strukturę celów, czyli typowanie obszarów strategicznych i celów strategicznych, tym samym tworząc wizję realizowania niniejszej polityki.

Misja jest także główną wartością, do której dążenie samorząd gminy, jak i jej mieszkańcy. Misja polityki społecznej to pobudzająca wizja korespondująca ze zdiagnozowanymi problemami społecznymi.

MISJA

Zwiększenie aktywności mieszkańców gminy, szczególnie osób wykluczonych oraz biernych zawodowo, poprzez moderowanie działań podejmowanych przez te osoby, ale również skoncentrowanie aktywności służących ich włączeniu społeczno – zawodowym.

WIZJA

Osoby młode biorą udział w działaniach profilaktycznych oraz aktywizacyjnych, które organizowane są w szkołach i prowadzą do jak najszerzego włączenia społecznego, następnie osoby objęte zostają wsparciem w zakresie rozwoju swoich kwalifikacji zawodowych. Osoby długotrwale wykluczone, nieaktywne zawodowo oraz seniorzy mogą brać udział w działaniach ukierunkowanych na kreowanie ich zaangażowania oraz przeciwdziałanie stwierdzonym problemom, które utrudniają im możliwość usamodzielnienia.

Misja ma charakter podmiotowy oraz jednostkowy, ponieważ powinna wypływać od mieszkańców i interesariuszy Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, ale także stymulować ich do chęci działania i rozwoju. Należy podkreślić aspekt społeczny tej misji, wzmacniający tożsamość lokalną, zamiast akcentowania jedynie roli instytucji czy organów odpowiedzialnych za zmiany w Gminie Boleszkowice.

Przedstawiona misja świadczy o tym, że Gmina Boleszkowice dąży do poprawy jakości życia mieszkańców oraz do przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu najsłabszych grup społecznych, wykorzystując aktywność i współpracę organizacji, instytucji i społeczności lokalnej. Założenia te korespondują z wizją, iż Gmina Boleszkowice chce być gminą bezpieczną, przyjazną dla mieszkańców i turystów, otwartą na oczekiwania społeczności lokalnej. Wizja ta ma być wypełniania przez zapewnienie jak najlepszych warunków do życia i rozwoju.

Priorytetowym zadaniem władz Gminy Boleszkowice jest przede wszystkim pobudzanie aktywności społecznej mieszkańców i ochrona przed dalszym wykluczeniem społecznym.

VII. Kierunki interwencji

Kierunki interwencji zakładają:

- rozwój elastycznych form zatrudnienia dla kobiet i umożliwienie przez to łączenia życia rodzinnego z karierą zawodową, a co za tym idzie promocję dzietności poprzez zmniejszenie kosztów związanych z opieką oraz wychowaniem dzieci, szczególnie wynikających z łączenia kariery zawodowej z życiem rodzinnym;
- rozwój ekonomii społecznej pod kątem osób wchodzących na rynek pracy oraz długotrwale nieposiadających pracy w celu ograniczenia ryzyka marginalizacji spowodowanej ubóstwem;
- wdrożenie instrumentów podnoszących jakość świadczonych usług zdrowotnych i efektywność systemu ochrony zdrowia;
- stworzenie modelu aktywności intelektualnej, społecznej i zawodowej osób starszych poprzez wykorzystywanie ich potencjałów i zapobieganie ich izolacji społecznej.

Kontynuacja dotychczasowych interwencji:

- ✓ Program Osłonowy - pomoc Gminy Boleszkowice osobom długotrwale i ciężko chorym lub niepełnosprawnym w wyposażeniu w sprzęt rehabilitacyjny w celu ułatwienia codziennego funkcjonowania w szczególności osobom samotnym i w podeszłym wieku;
- ✓ Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Boleszkowice – kompleksowe działania mające na celu zapobieganie i zmniejszanie przemocy w rodzinie poprzez stałą współpracę podmiotów, instytucji i organizacji działających na terenie Gminy Boleszkowice: pomoc doradcza, informacyjna, socjalna dla ofiar przemocy, interwencje i działania interwencyjno-mediacyjne w rodzinach dotkniętych przemocą, edukacja w zakresie przeciwdziałania przemocy, działania w ramach „Niebieskiej Karty”, ściganie i karanie sprawców przemocy;
- ✓ Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Boleszkowice – system wsparcia dzieci i rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zapewnienie bezpieczeństwa dziecku i rodzinie, także poradnictwo specjalistyczne oraz działalność grup wsparcia. Ponadto zapewnianie realnego wsparcia szczególnie dla rodzin wielodzietnych.

VIII. Monitoring i ewaluacja

Prowadzenie bieżących działań z zakresu monitoringu oraz ewaluacji posłuży sprawdzeniu efektywności prowadzonych działań i zebraniu informacji na temat adekwatności celów strategii w stosunku do potrzeb i priorytetów oraz eliminacji niekorzystnych zjawisk społecznych na terenie Gminy Boleszkowice.

Monitoring będzie prowadzony w ujęciu corocznym, poprzez wskazanie działań, które zostały podjęte oraz określenie ich wpływu na cele zaplanowane w strategii, tak aby możliwe było stałe określanie realizacji zaplanowanych celów.

Ponadto **na zakończenie realizacji strategii, zaplanowano ewaluację ex-post**, poprzez którą możliwe będzie ocenienie skuteczności podejmowanych działań względem lokalnych potrzeb w zakresie eliminowania uwarunkowań niekorzystnych związanych ze społecznym i zawodowym wykluczeniem mieszkańców. Ewaluacja pozwoli określić stopień realizacji celów oraz wskazać dalsze działania, które będą niezbędne do efektywnego zrealizowania założeń zapisanych w dokumencie.

W przypadku wystąpienia czynników, których nie można było przewidzieć w momencie tworzenia strategii, a są one związane ze zmianą trendów gospodarczych lub innymi kwestiami mającymi wpływ na uwarunkowania społeczne, **przewiduje się możliwość wykonania ewaluacji mid-term, która będzie podstawą do zmiany zapisów strategii.**

Podsumowując, należy podkreślić, iż zaplanowane działania związane z bieżącym monitoringiem oraz ewaluacją Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych mają zapewnić aktualność zapisów zawartych w dokumencie oraz ich adekwatność względem występujących problemów społecznych.

Spis tabel

Tabela 1 Wskaźnik bezrobocia - procentowy udział liczby bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Boleszkowice	10
Tabela 2 Liczba dzieci w wieku 0-18 lat w Gminie Boleszkowice.....	12
Tabela 3 Udział liczby osób bezrobotnych w odniesieniu do liczby ludności w wieku produkcyjnym na terenie województwa zachodniopomorskiego w październiku 2017 roku.	14
Tabela 4 Udział liczby osób bezrobotnych w odniesieniu do liczby ludności w wieku produkcyjnym w gminach powiatu myśliborskiego w październiku 2017 roku.	14
Tabela 5 Powiązanie celów strategicznych	22

Spis wykresów

Wykres 1 Struktura demograficzna mieszkańców Gminy Boleszkowice.....	6
Wykres 2 Liczba ludności w poszczególnych sołectwach Gminy Boleszkowice pod względem wieku przedprodukcyjnego i poprodukcyjnego	7
Wykres 3 Liczba ludności w poszczególnych sołectwach Gminy Boleszkowice.....	8
Wykres 4 Zameldowania i wymeldowania oraz saldo migracji w Gminie Boleszkowice.....	8
Wykres 5 Liczba osób bezrobotnych w Gminie Boleszkowice	9
Wykres 6 Liczba osób bezrobotnych w poszczególnych sołectwach Gminy Boleszkowice	10
Wykres 7 Bezrobotni mężczyźni i bezrobotne kobiety w stosunku do liczby bezrobotnych ogółem w Gminie Boleszkowice.....	11
Wykres 8 Zestawienie liczby matek pracujących w okresie 2015 – 2018 w Gminie Boleszkowice	12
Wykres 9 Osoby pracujące na 1000 ludności w Gminie Boleszkowice	13
Wykres 10 Procentowy udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Boleszkowice.....	13
Wykres 11 Liczba rodzin i dzieci korzystających z zasiłków rodzinnych w Gminie Boleszkowice.....	15
Wykres 12 Korzystanie z pomocy społecznej w poszczególnych sołectwach w Gminie Boleszkowice....	15
Wykres 13 Kwota świadczeń rodzinnych (w tys. w PLN) w Gminie Boleszkowice.....	16
Wykres 14 Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego w Gminie Boleszkowice.....	17
Wykres 15 Nasilenie zjawisk patologicznych w poszczególnych sołectwach w Gminie Boleszkowice....	18
Wykres 16 Analiza SWOT.....	30

Spis schematów

Schemat 1 Piramida problemów społecznych	21
Schemat 2 Najważniejsze problemy społeczne w Gminie Boleszkowice.....	24
Schemat 3 Narzędzia aktywizacji społecznej i zawodowej proponowane przez Urząd Pracy	27